

Nationellt prov i idrott och hälsa

En kvalitativ studie gällande hinder och
möjligheter för att implementera ett nationellt
prov i idrott och hälsa

Anders Lindekrantz

Jennie Ejneröos

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN

Examensarbete 61:2011

Läroprogrammet

Examinator: Karin Redelius

Handledare: Maria Ekblom



National examination in PE

A qualitative study about the barriers and opportunities for implementing a national test in PE

Anders Lindekrantz
Jennie Ejneröos

THE SWEDISH SCHOOL OF SPORT AND HEALTH SCIENCES

Advanced Graduate Essay:
Teachers program 2006-2011
Examiner: Karin Redelius
Supervisor: Maria Ekblom

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med den här uppsatsen är att beskriva ett antal perspektiv på huruvida kunskapskraven i ämnet idrott och hälsa går att standardisera till ett nationellt prov samt hur det skulle påverka ämnet utifrån betyg- och bedömningssynpunkt.

Frågeställningarna som uppsatsen bygger på är följande:

- Vad kan det finnas för hinder och möjligheter för att implementera ett nationellt prov i Idrott och hälsa, enligt erfarna idrottslärare?
- Vad kan det finnas för hinder och möjligheter för att implementera ett nationellt prov i Idrott och hälsa, enligt lärarutbildare?
- Vad kan det finnas för hinder och möjligheter för att implementera ett nationellt prov i Idrott och hälsa, enligt experter på att ta fram nationella prov?

Metod

Uppsatsen har en kvalitativ ansats med intervjuer i fokus. De intervjuade har olika relationer till nationella prov och läraryrket. Den tidigare forskning som ses över behandlar begreppen nationella prov, betyg och bedömning, motoriska tester samt nuvarande kursplan.

Resultat

– Möjliga hinder:

Tid är ett hinder, att läraren ska hinna med att genomföra samt administrera proven, vilket även innebär en ökad arbetsbörda för lärarna. Ekonomiskt så är det kostsamt att ta fram ett nationellt prov. Det blir många nationella prov för både eleverna. Undervisningen blir inte individanpassad, alla elever ska göra exakt samma sak. Eleverna är dessutom mer utsatta i ett praktiskt prov då fokus ligger på kroppen. Det är även svårt att välja ut moment till ett nationellt prov så att inte en speciell grupp gynnas.

– Möjligheter:

Kan höja ämnets och idrottslärarens status, både i skolan, i hemmet och i samhället. Kan ställa krav på vilka förutsättningar skolan måste ha, hur idrottshallen ska vara utrustad, tillgång till simhall med mera. Kan bidra till en mer rättvis betyg och bedömning. Nästan alla respondenter är överens om att en skriftlig del av nationellt prov är fullt möjligt att ta fram.

Kan göra det lättare för lärare att undervisa i samt bedöma det som eleverna ska lära sig. Lärarna utvecklar ett gemensamt språk för bedömning.

– Ett eventuellt provs uppbyggnad:

Provet bör bestå av kursens kunskapskrav dock mer konkretiserade. Det bör fokusera på kvalitativa rörelser/bedömning. Vara delprov över hela året eller placerade i slutet på ett läsår samt blanda skriftliga, muntliga och praktiska delar.

Slutsats

Så gott som alla av uppsatsens respondenter tror att det är möjligt att utveckla ett nationellt prov i idrott och hälsa. De hinder som framkommer som störst enligt respondenter och litteratur är dels att det tar tid, både att framställa och att genomföra. Dels är det en kostnadsfråga som måste tas i beaktning, samt dels att det är svårt att välja vilka moment som ska vara med i provet så att ingen speciell grupp gynnas. I ett nationellt provs möjligheter finns det chanser att höja idrottsämnet och idrottslärarens status. Bidra till en rättvisare bedömning mellan skolor då alla lärare får en gemensam grund för bedömning och betygsättning. Ett eventuellt prov anser respondenter och litteratur skall blanda skriftliga, muntliga och praktiska delar samt fokusera på kvalitativ bedömning.

Abstract

Essay title

National examination in physical education and health - A qualitative study about the barriers and opportunities for implementing a national test in PE

Purpose and aim

The purpose of this paper is to see whether the knowledge requirements in physical education and health can be standardized into a national test and how it would affect the substance base on ratings and assessment point of view.

The questions that the paper is based upon are as follows:

- What do experienced PE teachers believe are the obstacles and opportunities for implementing a national test in Physical Education?
- What do teacher educators in PE believe are the obstacles and opportunities for implementing a national test in Physical Education?
- What are the obstacles and opportunities for implementing a national test in Physical Education, according to experts on developing national tests?

Method

The essay has a qualitative approach with interviews in focus. The interviewees have different relationships to national tests and the teaching profession. The previous research in the essay deals with the concepts of national tests, grading and assessment, movement skill tests and current curriculum.

Results

- Potential obstacles:

Time is a big obstacle, it's an increased workload for the teachers to make time to implement and administrate the tests. Economically, it is costly to develop a national test. Teaching will not be personalized, there is a risk that all pupils will do the exact same thing, according to the test. Students are also more vulnerable to a practical test where the focus is on the body. It is also difficult to select parts to a national test so that a special group won't get any benefits.

- Possibilities:

A test may raise the course and PE teacher's status, both in school, at home and in the society. A test may make demands on what conditions the school must have, for example how the gym will be equipped, access to swimming pools and such. A test may contribute to a more equitable rating and assessment. A test may make it easier for teachers to teach and assess what students should learn and it could develop a common language for assessment.

- A possible test's structure:

The sample should consist of the course's knowledge, however, more concretized. It should focus on qualitative movement / assessment. Be fractional throughout the year, or placed at the end of an academic year, and mix of written, oral and practical parts.

Conclusions

Almost all of the essay respondents believe it is possible to develop a national test in physical education and health. The obstacle that stands out as the biggest according to respondents, and literature are that it takes time, both to produce and implement. Firstly, there is a cost issue that must be taken into consideration, and second, that it is difficult to choose which elements to be included in the sample so that no particular group gets any benefits. In national test there are opportunities to increase PE and sports teachers' status. Contribute to a fairer assessment of schools where all teachers have a common basis for evaluation and grading. A possible test considers respondents and literature have to mix written, oral and practical examinations and focus on qualitative assessment.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Introduktion	1
1.2 Bakgrund	4
1.2.1 Nationella prov.....	4
1.2.2 Röster om nationella prov.....	6
1.2.3 Bedömning och betygsättning i ämnet idrott och hälsa.....	6
1.3 Existerande forskning.....	8
1.3.1 Betyg och bedömning	8
1.3.2 Överklaga ett betyg	10
1.3.3 Nationella prov.....	10
1.3.4 Motoriska tester.....	12
1.3.5 NyTidstestet.....	13
1.3.6 Orientering i skolan	14
1.3.7 Dans i skolan.....	15
1.4 Sammanfattning forskningsläge.....	16
1.5 Syfte och frågeställningar.....	17
1.5.1 Syfte.....	17
1.5.2 Frågeställningar.....	17
1.6 Teoretisk referensram	17
1.6.1 Physical Literacy.....	17
2. Metod.....	18
2.1 Val av metod	18
2.2 Hermeneutisk vetenskapsteori.....	19
2.3 Urval.....	19
2.4 Avgränsningar	21
2.5 Intervjumetodik	21
2.6 Reliabilitet och validitet	22
2.7 Procedur	24
3. Resultat och diskussion.....	25
3.1 Vad kan det finnas för hinder för att skapa ett nationellt prov i Idrott och hälsa?.....	25
3.1.1 Enligt erfarna idrottslärare.....	25
3.1.2 Enligt idrottsläroverutbildare.....	26
3.1.3 Enligt en expert på nationella prov.....	30
3.2 Vad kan det finnas för möjligheter för att skapa ett nationellt prov i Idrott och hälsa?	32
3.2.1 Enligt erfarna idrottslärare.....	32
3.2.2 Enligt idrottsläroverutbildare.....	37
3.2.3 Enligt en expert på nationella prov.....	41
3.3 Sammanfattning	43
3.4 Slutsats	44
3.5 Metoddiskussion/ metodanalys	44
3.6 Vidare forskning.....	45
Käll- och litteraturförteckning.....	45
Bilaga 1. Käll- och litteratursökning	
Bilaga 2. Intervjuguide	

1 Inledning

1.1 Introduktion

Under den sista terminen på Gymnastik- och idrottshögskolans lärarprogram läser eleverna kurser som behandlar betyg och bedömning för skolämnet idrott och hälsa. Under denna kurs diskuterade vi studenter i klassen ofta kring problematiken med att sätta betyg i ett ämne med praktisk/estetisk inriktning. Vi fick ta del av våra lärares erfarenheter samt en hel del forskning kring ämnet *betygsättning och bedömning* vilket även den visade på brister i de rådande nationella kursplanerna kring *hur* en idrottslärare ska bedöma och framför allt *vad* en idrottslärare ska bedöma.

Skillnaderna mellan skolors lokala kursplaner ser idag ut som så att en elev kan få olika betyg i ämnet idrott och hälsa, beroende på skola, utifrån samma prestation. Detta för att olika skolor har olika förutsättningar samt att olika idrottslärare tolkar styrdokumentet på olika sätt. Under kommande termin (höstterminen 2011) kommer kursplanen Lgr11 att ersätta Lpo94, en ny skollag kommer att tillsättas, och ett nytt betygssystem att inrättas i det svenska skolsystemet. Den nya kursplanen Lgr11 är, precis som Lpo94, gjord för målbaserad undervisning och skall därav tolkas och dokumenteras av varje enskild idrottslärare till en lokal kursplan. Skolverket vill genom de nya rubrikerna *Centralt innehåll* samt *Kunskapskrav* ge tydligare instruktioner till lärarna för att kunna öka likvärdigheten mellan skolorna.¹ Det framgår dock inte vilket innehåll eller vilka typer av arbetsmetoder som skall användas i undervisningen, detta medför den frihet att sätta ihop undervisningen utifrån de förutsättningar som finns på den enskilda skolan.²

En av de nya inrättelserna i Skollagen är att en skolelev till större del skall kunna överklaga ett betyg som denne anser är orätt.³ För att detta skall fungera måste en lärare kunna påvisa, via dokumentation och utifrån sin lokala kursplan, att eleven uppfyller/ inte uppfyller de betygskrav som eleven påstår. Vid överklagan skall dokumentationen kunna anpassas så att en annan lärare på skolan samt skolans rektor ska kunna ta del av och förstå den.⁴

¹ Statens offentliga utredningar SOU 2010:96, *Riktiga betyg är bättre än höga betyg - Förslag till omprövning av betyg*, s. 96

² Ekberg, J-E, *Mellan fysisk bildning och aktivering, En studie av ämnet idrott och hälsa i skolår 9* (diss. Malmö: Malmö Högskola, 2009) s. 121

³ Statens offentliga utredningar SOU 2010:96, s. 127

⁴ Ibid. s. 119-120

Kunskapskraven i simning uttrycks i att eleven ska kunna simma 200 meter varav 50 meter i ryggläge,⁵ vilket i sig redan är en form av standardiserat prov.

Dagens skillnader mellan olika skolor, problematiken med rättvisa betyg och bedömning samt den nya skollagen gör oss fundersamma till om ett nationellt prov i idrott och hälsa skulle kunna ge ett tydligare betygunderlag för en rättvisare skola, underlätta betygsöverklaganden samt ge skolidrotten en större slagkraft i den akademiska skolvärlden?

1.2 Definitioner av centrala begrepp

1.2.1 Nationella prov

Det finns ingen ren definition av begreppet nationella prov men enligt Skolverket så är provens syfte att: stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning, ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapsmålen nås på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå. De nationella proven bidrar också till: att konkretisera kursplanernas mål och betygskriterier samt att ge en ökad måluppfyllelse för eleverna.⁶ Lundahl sammanfattar det till två huvudsyften. De nationella proven ska: ”stimulera till en ämnesdidaktisk utveckling bland lärare och på skolorna, samt ge svar på frågor av nationellt intresse som, till exempel, kvalitet och likvärdighet”.⁷ Skolverket betonar även att proven inte skall ses som ett examensprov utan som en del av betygsunderlaget.

1.2.2 Betyg och bedömning

Nationalencyklopedin (NE) definierar ordet betyg som en: utsaga om eller bedömning av prestationer av olika slag, ofta ett samlande mått på prestationer under en viss tidsperiod.⁸ Bedömning menar NE är som ett: värderande utlåtande över något vanligtvis grundat på sakliga överväganden.⁹ I denna uppsats är det betyg och bedömning i skolämnet idrott och hälsa som är av intresse.

⁵ Skolverket (2007) *Provbetyg – Slutbetyg – Likvärdig bedömning en statistisk analys av sambandet mellan nationella prov och slutbetyg i grundskolan, 1998-2006* s. 11

⁶ Skolverket (2007) *Provbetyg – Slutbetyg – Likvärdig bedömning en statistisk analys av sambandet mellan nationella prov och slutbetyg i grundskolan, 1998-2006*. s. 6

⁷ Lundahl Christian, Folke – Fichtelius Maria (red.), *Bedömning i och av skolan – praktik, principer, politik* (Pozkal, Polen 2010) s.223

⁸ Nationalencyklopedin, *Betyg* <<http://www.ne.se/lang/betyg>> [2011-11-10]

⁹ Nationalencyklopedin, *Bedömning* <http://www.ne.se/sve/bedomning?i_h_word=bedomning> [2011-11-10]

1.2.3 Physical literacy

Whitehead definierar Physical literacy som den motivation, självförtroende, fysisk kompetens, kunskap och förståelse en individ behöver för att upprätthålla fysisk aktivitet under hela livet. Det handlar även om motoriska fördelar som gör det enklare att kommunicera och interagera med olika miljöer, grupper och människor. I skolan bör man fokusera på att lära ut en allsidig rörelsekompetens.¹⁰

1.2.4 Motorik

NE definierar motorik som rörelseförmåga, rörelsemönster samt hur rörelset utvecklas och lärs in. En motorisk rörelse kan vara enkel eller komplex, genetisk bestämd eller inlärd. En genetiskt bestämd rörelse kan vara blinkreflexen, medan en inlärd, komplex rörelse kan vara exempelvis en bakåtvolt.¹¹

1.2.5 Lgr 11

Lgr 11 är sedan juli 2011 den aktuella läroplanen för grundskolan, sameskolan och fritidshemmet i Sverige. Läroplanen är uppdelad i olika kursplaner för respektive skolämne. **1.2.5.1 Rörelse**

Rörelse är en del av kursplanen idrott och hälsas centrala innehåll. NA definition av rörelse innebär att ett föremål ändrar sitt läge i rummet. Vi definierar detta som elevens rörelse och aktivitet i undervisningen.

1.2.5.2 Hälsa och Livsstil

Världshälsoorganisationen (WHO) definierar hälsa som ett tillstånd av fullkomligt fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande, inte endast frånvaro av sjukdom.¹² I kombination med livsstil (beteendemönster bestämda av personliga egenskaper, motiv och värderingar)¹³ så fokuserar denna del av kursplanen på ett livslångt perspektiv av välbefinnande.

¹⁰ Whitehead, M. *Physical literacy: philosophical consideration in relation to developing a sense of self, universality and propositional knowledge*, Sport, Ethics and Philosophy, Vol:1(3), 2007, pp 286-287

¹¹ Nationalencyklopedin, *Motorik* <<http://www.ne.se/motorik>> [2011-11-10]

¹² Nationalencyklopedin, *Hälsa* <http://www.who.int/topics/reproductive_health/en/> [2011-11-10]

¹³ Nationalencyklopedin, *Livsstil* <<http://www.ne.se/livsstil>> [2011-11-10]

1.2.5.3 Friluftsliv och utevistelse

Enligt Statens Folkhälsoinstitut så definition avses vistelse och fysisk aktivitet utomhus för att uppnå miljöombyte och naturupplevelse utan krav på prestation eller tävling.¹⁴ Vi anser att utevistelse innefattas i denna definition då det handlar om aktiviteter utomhus.

1.2 Bakgrund

1.2.1 Nationella prov

Sverige har sedan 1940- talet haft olika typer av centralt utarbetade prov som i början kallades för standardprov. Dessa prov användes dels för att ”kalibrera” lärares betygssättning, det vill säga hitta styrkor och svagheter hos sina elever för att kunna individualisera sin undervisning samt dels för att kunna främja lärarnas arbete med betygsskalor.¹⁵ 1994 infördes, i samband med de nya läroplanerna Lpo94 och Lpf 94, ämnesprov i grundskolan och gymnasieskolan som fick samlingstermen nationella prov.

Idag skriver elever i tredje, sjätte, nionde årskursen samt i gymnasiet nationella prov bland annat i svenska, matematik, engelska. Enligt Skolverket så är syftet med ett nationellt prov: att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning, ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapsmålen nås på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå. De nationella proven bidrar också till: att konkretisera kursplanernas mål och betygskriterier samt att ge en ökad måluppfyllelse för eleverna. Det betonas dock att de nationella proven inte ska ses som examensprov, utan som ett medel för en mer likriktad kunskapsbedömning och betygssättning. Ungefär 80 procent av eleverna får samma slutbetyg som betyget de fått på nationella proven, vilket kan ses som att lärarna är duktiga på att använda sig av nationella proven i den utsträckning de ska.¹⁶ Det finns inga riktlinjer för hur nära slutbetyget ska ligga resultatet på det nationella provet, vilket innebär att lärarna har möjlighet att utgå från även annat bedömningsunderlag, samt att hänsyn kan tas till att eleven av olika anledningar under- eller överpresterar just på det nationella provet.¹⁷

¹⁴ Folkhälsoinstitutet, *Fysisk aktivitet* <<http://www.fhi.se/Vart-uppdrag/Fysisk-aktivitet/Definitioner/>> [2011-11-10]

¹⁵ Lundahl, Christian, *Varför nationella prov? - framväxt, dilemman, möjligheter* (Studentlitteratur AB, Lund 2009) s. 19, 39

¹⁶ Skolverket (2007) *Provbetyg – Slutbetyg – Likvärdig bedömning en statistisk analys av sambandet mellan nationella prov och slutbetyg i grundskolan, 1998-2006.* s. 6

¹⁷ Ibid. s. 11

Lsåret 2009/2010 skedde en ökning av antalet nationella prov i grundskolan. Obligatoriska ämnesprov i svenska, svenska som andraspråk och matematik infördes i årskurs 3. Samtidigt infördes obligatoriska ämnesprov i biologi, kemi och fysik i årskurs 9.¹⁸ Anledningarna till att införa fler obligatoriska nationella prov var att lärares bedömning och betygssättning behöver bli mer likvärdig samt att kunna göra bättre uppföljningar av elevers kunskaper. Nationella prov är även viktiga för att kunna bedöma var stödinsatser behövs när det gäller att utveckla verksamheten för att elever ska uppnå de nationella målen.¹⁹ Utbildningsdepartementet skriver även att:

“Genom att införa fler nationella ämnesprov i årskurs 9 med tydliga anvisningar för bedömning ökar förutsättningarna att uppnå en ökad likvärdighet i lärares bedömningar och betygssättning.”²⁰

Varje nationellt prov har en provbank som innehåller en samling *items* som prövats ut när det gäller validitet och reliabilitet. Dessa *items* ska vara indelade i olika svårighetsgrader och man kan plocka ut det antal *items* som behöver till ett provs diagnos ur den här provbanken.²¹ Totalsumman för att ta fram och utveckla nationella prov låg år 2007 på 55 miljoner kronor och kostnaderna läggs framförallt på lönekostnader för de personer som utvecklar proven.²² När proven konstrueras tas hänsyn till: innehåll/relevans i relation till läroplan/kursplan/lärarerfarenhet, svårighetsgrad i relation till mål, betygskriterier och erfarenhet, bedömlarhet, tidsåtgång, genusaspekter, kulturaspekter samt variation när det gäller innehåll, format mm. Vid utprovningarna av proven deltar runt 400 elever från 20-30 slumpvis utvalda skolor.²³

I en redovisning från Skolverket gällande ett regeringsuppdrag, vars syfte var att finna och ge förslag på hur det nationella prov systemet kunde utvecklas, så anser Skolverket att praktisk-estetiska ämnen ”troligen” inte är lämpade för att använda nationella prov som betygsstöd på grund av ”traditionell mening”. Exakt vad som menas är oklart, men Skolverket anser att andra lösningar, ”bedömningsmaterial som kan användas vid behov” är att föredra.²⁴

¹⁸ Utbildningsdepartementet (2008) Departementspromemoria, *Fler obligatoriska nationella ämnesprov i grundskolan m.m.* s. 4

¹⁹ Ibid. s. 4

²⁰ Ibid. s. 6

²¹ Lundahl, (2009) s. 125

²² Lundahl, (2009) s. 128

²³ Ibid. s. 136

²⁴ Skolverket (2009) *Redovisning av regeringsuppdrag att ge förslag på hur det nationella provsystemet bör utvecklas och utformas*

1.2.2 Röster om nationella prov

Mellan 1998 och 2003 delade Skolverket ut lärarenkäter i samband med de nationella proven. Skolverket fann ett genomgående mönster vilket visade på att lärarna var nöjda med de nationella proven och dess innehåll på så sätt att de både bekräftade deras egen värdering av en elev samt kunde ändra bilden av andra elever utifrån deras kunskapsnivå på provet.²⁵

Skolverkets rapport ”Det nationella provsystemet i den målstyrda skolan – omfattning, användning, dilemman” från 2004 konstaterar även den att lärarna fann nytta av de nationella proven ur betyg och bedömningssynpunkt då lärarna kunde se just vilka krav de kunde ställa på sina elever utifrån hur de skrev på proven.²⁶ Därav bekräftas även standardprovets grundsyfte, att kalibrera lärarnas betygsättning.

Skolverkets lärarenkäter visar att lärarna anser att nationella proven är av stor betydelse och är positiva till att proven ska fortsätta vara obligatoriska. Eleverna är i huvudsak positiva, även om det också förekommer att eleverna inte känner förtroende för att nationella proven verkligen bidrar till en rättvis bedömning.²⁷

1.2.3 Bedömning och betygsättning i ämnet idrott och hälsa

230 idrottslärare fick genom enkäter besvara olika påståenden som hade att göra med lärares syn på betygssystemet samt betygsättning i idrott och hälsa, utifrån gamla kursplanen Lpo94. På påståendet ”jag är väl förtrogen med betygssystemet” svarade 70 procent ”stämmer helt”, 26 procent ”stämmer till viss del” och fyra procent svarade ”stämmer knappast”. På påståendet ”det är svårt att sätta betyg i idrott och hälsa” svarade 19 procent ”stämmer helt”, 53 procent ”stämmer till viss del” medan 28 procent svarade att det knappast eller inte alls stämmer. Lärarna har även till stor del svarat att de tycker att bedömningen av ämnet idrott och hälsa känns ”subjektiv” och att det är svårt att förklara för eleverna varför de får ett visst betyg.²⁸ Utifrån den nationella utvärderingen av ämnet idrott och hälsa är att för många idrottslärare är det enda kravet för att eleverna ska få godkänt att de är närvarande på lektionerna och deltar aktivt, vilket inte har något med kunskaper att göra.²⁹

²⁵ Ibid. s. 227

²⁶ Skolverket (2004a) *Det nationella provsystemet i den målstyrda skolan – omfattning, användning, dilemman* sid. 51-52

²⁷ Skolverket (2004b) *Lärare och elever om gymnasieskolans nationella prov* s. 39-42, 47

²⁸ Larsson H, Fagrell B, Johansson S, Lundvall S, Meckbach J, Redelius K *Jämställda villkor i idrott och hälsa - med fokus på flickors och pojkars måloppfyllelse – på pojkarnas planhalva* (Skolverket 2010) s. 43

²⁹ Ibid. s. 49

I en attitydundersökning gjord av Skolverket år 2009 var det åtta procent av eleverna som ansåg att inga eller få lärare sätter rättvisa betyg. Våren 2010 var det 38 procent som ansåg att de fått ett felaktigt betyg. De flesta ansåg att de fått ett lågt betyg, men 13 procent av eleverna själva ansåg att de fått ett för högt betyg. 88 procent av eleverna var positiva till att betyg ska kunna omprövas. Varannan elev upplevde att betyget grundades på närvaro medan en tredjedel ansåg att betygen grundades på ordning och uppförande samt personliga egenskaper. När Skolinspektionen varit ute i skolor har elever berättat att de upplever att i ämnet idrott och hälsa sätts betyg utifrån kvantitativa prestationer som att springa fort eller hoppa långt.³⁰

De praktiska kunskapskraven i Idrott och hälsa är ungefär desamma för respektive betyg, skillnaden är bara att för ett högre betyg ska eleven anpassa sina rörelser bättre till aktiviteten, föra bättre resonemang samt bli säkrare på att orientera sig i okända miljöer. Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda. Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda. Kunskapskraven för simning är egentligen ett standardiserat test; du ska kunna simma 200 meter varav 50 meter i ryggläge för att erhålla betyget E (godkänt).

Det centrala innehållet och kunskapskraven i ämnet idrott och hälsa i Lgr11 för årskurs 7-9 är följande:

Rörelse:

Komplexa rörelser i lekar, spel och idrotter, inomhus och utomhus, samt danser och rörelser till musik. Olika simsätt i mag- och ryggläge. Traditionella och moderna danser samt rörelse och träningsprogram till musik. För betyget E ska eleven kunna delta i lekar, spel och idrotter som innefattar komplexa rörelser i olika miljöer och variera och anpassa sina rörelser **till viss del** till aktiviteten och sammanhanget, samt i dans till takt och rytm. För betyget C är rörelserna **relativt väl** och för A **väl** anpassade. För att erhålla betyg A-E ska eleven kunna simma 200 meter varav 50 meter i ryggläge.

Hälsa och livsstil:

Att sätta upp mål för fysiska aktiviteter, till exempel förbättring av konditionen: För betyg E kan eleven detta på ett **i huvudsak** fungerande sätt, för C **relativt väl** och för A **väl**. Ord och begrepp för och samtal om upplevelser och effekter av olika fysiska aktiviteter och träningsformer: För betyget E kan eleven föra **enkla och till viss del underbyggda**

³⁰ Statens offentliga utredningar SOU 2010:96 s. 68-70

resonemang, för C **utvecklade och relativt väl underbyggda** samt för A **välutvecklade och väl underbyggda**. Olika definitioner av hälsa, samband mellan rörelse, kost och hälsa och sambandet mellan beroendeframkallande medel och ohälsa. Kroppsideal inom idrotten Första hjälpen och hjärt- och lungräddning. Hur individens val av idrotter och andra fysiska aktiviteter påverkas av olika faktorer, till exempel av kön. Arbetsställningar och belastning till exempel vid fysiska aktiviteter och förebyggande av skador, genom till exempel allsidig träning: För betyget E ska eleven kunna ge **enkla** resonemang samt på ett **i huvudsak** fungerande sätt förebygga skador, för C **relativt väl** fungerande sätt samt utvecklade resonemang och för A **väl** fungerande samt **välutvecklade** resonemang.

Friluftsliv och utvistelser

Att orientera i okända miljöer med hjälp av kartor och andra hjälpmedel för positionering: För betyget E sker detta med viss säkerhet, för C relativt god säkerhet och för A med god säkerhet. Rättigheter och skyldigheter i naturen enligt allemansrätten. Kulturella traditioner i samband med friluftsliv och utvistelse. Hur olika friluftslivsaktiviteter kan planeras, organiseras och genomföras: För betyget E sker detta med viss anpassning till olika förhållanden, miljöer och regler, för C med relativt god anpassning samt för betyget A med god anpassning. Badvett och säkerhet vid vatten vintertid. Hantering av nödsituationer i och vid vatten med alternativa hjälpredskap, enligt principen för förlängda armen: För samtliga betyg A-E ska eleven kunna hantera nödsituationer vid vatten med alternativa hjälpredskap.”

31 32

1.3 Existerande forskning

1.3.1 Betyg och bedömning

Enligt Skolverkets ”*Nationella utvärderingen av grundskolan 2003*” står det under ämnet idrott och hälsa att det finns en problematik i betygsättningens likvärdighet i de svenska skolorna. Enkätsvaren visar att det är en stor variation mellan olika idrottslärares betygsriterier, för många elever räcker det att delta för att bli godkända, även om eleven inte uppfyller målen som krävs för att kunna simma eller orientera.³³ En del i detta, menar forskarna i utvärderingen, har skett genom att fokuset i ämnet idrott och hälsa mer är riktat på

³¹ Skolverket (2010) Lgr11: kursplan i idrott och hälsa för grundskolan s. 28-30

³² Skolverket (2011) Läroplan för grundskolan, förskolehemmet och fritidshemmet s. 55-57

³³ Skolverket (2004a) s. 44

den fysiska aktiviteten, är eleven fysiskt aktiv så får eleven godkänt, än på reflektion och diskussion om *varför* eleven ska vara aktiv.³⁴ En reaktion på detta har blivit att de lokala kursplanerna skiljer sig från varandra och från de nationella styrdokumenterna samt att elever kan få Mycket Väl Godkänt och Väl Godkänt utan att kunna simma, använda karta och kompass eller dansa.³⁵ Forskarna i undersökningen ifrågasatte om inte lärarna idag har för mycket frihet att tolka uppnåendemålen i de nationella styrdokumenterna.

Denna frihet menar Ekberg ger "*de lokala aktörerna*" för många möjligheter till egna tolkningar både gällande ämnets innehåll och vilka undervisningsmetoder som skall användas. Det som saknas, enligt Ekberg, är ett etablerat bildningsbegrepp då ämnets kärna varken beskrivs eller definieras i relation till de begrepp som används i kursplanen, samt ett tydligare fokus på "*det kroppsliga lärandet*". Idrott och hälsa är det enda skolämnet som har ett särskilt fokus på den fysiska bildningen, det kroppsliga lärandet och det grovmotoriska kunskapsområdet.³⁶

Skolinspektionens rapport "Flygande tillsyn i ämnet idrott och hälsa" granskade 304 lektioner vilket omfattade 7623 elever i årskurserna 7–9. Denna rapport konfirmerar Skolverkets utvärdering på så sätt att skolinspektionen fann stora skillnader mellan det som händer på lektionerna och det som är skrivet i kursplanen. De lokala kursplanernas innehåll skiljde sig avsevärt mellan skolorna.³⁷

Neill lyfter fram riskerna med att ha prov som underlag för bedömning. Han menar att eftersom villkoren ofta förändras är det svårt för lärarna att bygga upp strategier för att kunna förbättra resultaten. Elever testas även oftare idag än tidigare. För elever med lägre studieresultat riskerar proven att bidra till en lägre studiemotivation. Han menar även att det är värdelöst att ha testerna i slutet av ett block eftersom det då är för sent att rätta till elevernas brister, läraren bör istället ha utvärderingen fortlöpande. Majoriteten av de intervjuade lärarna i den här studien upplevde att de nationella proven inte bidrar till att hjälpa till i bedömningen av eleverna, samt att det mest tar upp för mycket lektionstid. Erfarna lärare och lärare för yngre barn var de som var mest negativa till tester. Börjar skolan tidigt med prov kan det leda

³⁴ Skolverket (2004a) s. 83

³⁵ Ibid. s. 84

³⁶ Ekberg, J-E, *Mellan fysisk bildning och aktivering, En studie av ämnet idrott och hälsa i skolår 9* (diss. Malmö: Malmö Högskola, 2009) s. 188, 206, 238

³⁷ Skolinspektionen, *Flygande tillsyn i ämnet idrott och hälsa* (2010)

till allt mer motvilja hos eleverna under åren. Brist på stöd för nya lärare ses också som en svårighet och det kan bli svårt att få dessa lärare att vilja jobba kvar.³⁸

1.3.2 Överklaga ett betyg

Statens offentliga utredningar (SOU) lämnade vintern 2010 in ett förslag: ”*Riktiga betyg är bättre än höga betyg*”. I detta förslag tas betygproblematiken upp med liknande tendenser som Skolverkets tidigare nämnda utredning, att det finns brister i likvärdigheten mellan olika skolors betygsbedömningar. Förslaget huvudsyfte är att en elev ska kunna ompröva sitt betyg, gäller betyg samt slutbetygen i nian och gymnasiet, av någon annan lärare än den som satte betyget. Syftet är inte att eleven ska få höja betyget genom en överklagan utan att kunna få det konstaterat att betyget är riktigt.³⁹ Rådande skolminister Jan Björklund har yttrat i media att det förslagna systemet kommer att kunna leda till en ovälkommen demokratisering av skolan samt att det kan leda till en fixering på de skriftliga provresultaten och att lärares övriga bedömningsunderlag åsidosätts.⁴⁰

1.3.3 Nationella prov

År 1991 i USA släppte Utbildningsdepartementet utbildningsstrategin “America 2000” med sex nationella mål. Två av målen innebar att införa storskaliga nationella prov. Meningen var att dels kunna ge föräldrar och lärare information om hur det går för eleven, samt att kunna göra internationella jämförelser.⁴¹

Egelund skriver att danska skolor ligger lågt i internationella jämförelser, trots att danskarna själva verkar nöjda med skolsystemet som vilar på 200 år gamla traditioner. I grundskolan har de den högsta skolpengen per elev av något land och på högstadienivå ligger de fyra på listan om högsta skolpeng. Eftersom ekonomin är så god menar Egelund att det är felprioriteringar som ligger bakom. De dåliga resultaten verkar vara ett resultat av självgodhet samt en avsaknad av nationell kursplan samt nationella prov innan eleverna går ut årskurs nio.⁴² Eleverna har endast en “studentexamen” de ska klara innan de går ut gymnasiet, för att kunna komma in på exempelvis universitet. Egelund menar att det finns stora brister i utvärderingen

³⁸ Neill S. *National Curriculum test*, Education Review, Vol:16(2), 2003, pp. 43-45

³⁹ Statens offentliga utredningar SOU 2010:96 s. 13

⁴⁰ Björklund Jan, Presskonferens, utbildningsdepartementet (11 januari 2011)

⁴¹ Kleinsasser, A.M *Assessment culture and national testing*, Clearing House, Vol:68(4), 1995

⁴² Egelund.N *Educational assessment in Danish schools*, Danish University of Education, Denmark, 2005 s. 211

av elevernas kunskaper. Danskarna har aldrig haft någon nationell kursplan och menar att utan läroplan förbättras kvaliteten på utbildningen genom att varje lärare "äger" sina egna läroplaner och kursplaner.⁴³

I Storbritannien introducerades den nationella kursplanen år 1988. Den anger vad eleverna ska ha lärt sig vid olika årskurser samt att eleverna genomför nationella prov vid åldrarna 7, 11 och 14 år. Artikeln behandlar ett projekt där forskarna ville få lärarna att vara mer kreativa och ta mer risker i sin undervisning, med mål att bland annat få eleverna att prestera bättre på de nationella proven.⁴⁴

I avhandlingen "Lika chanser i gymnasiet" skriver Helena Korp att en elev kan få ett annat slutbetyg än resultatet i det nationella provet då det inte är avsedda att användas som examensprov utan som en del i ett underlag som skall ge en allsidig bild av elevens kompetens i ämnet. Vilket konfirmeras av Lpf94 kap 2.5. Korp tar upp fler argument för varför ett nationellt prov inte skall styra en elevs betygsättning:

1. *En sådan styrande funktion skulle vara oförenlig med den nuvarande målstyrningsprincipen.*
2. *Det skulle vara fel att bedöma en elevs kunskaper med ett enda prov då det finns många faktorer som kan påverka resultatet.*
3. *De nationella proven är inte utformade för att mäta alla mål i kursen.*⁴⁵

Korps avhandling visar dock att det finns de lärare som använder resultatet de nationella proven som enskilt underlag för examensbetyget.⁴⁶

Göran Linde anser att det finns en risk med mätbar kunskap. I sin bok "Kunskap och betyg" menar Linde att det finns en dragningskraft till att kunskapssynen anpassas till det som är enkelt att mäta.⁴⁷ Detta beteende visar Korps avhandling redan existerar.

⁴³ Ibid. s. 206-207

⁴⁴ Mant J, Wilson H, Coates D *The Effect of Increasing Conceptual Challenge in Primary Science Lessons on Pupils' Achievement and Engagement*, Oxford Brookes University, UK. *International Journal of Science Education*, Vol:29(14), 2007 pp. 1707-1719

⁴⁵ Korp Helena, *Lika chanser i gymnasiet* (2006) s.79-82

⁴⁶ Korp (2006) s.215

⁴⁷ Linde, Göran, *Kunskap och betyg* (Studentlitteratur, Lund 2003) s. 10

1.3.4 Motoriska tester

Ett av betygskriterierna för årskurs 9 behandlar motoriska kunskaper (komplexa rörelser) och därför har vi valt att titta på vilka tester det finns för att kunna testa motoriken. Motoriska tester används vanligtvis för att upptäcka sjukdomar eller brister i den motoriska utvecklingen hos barn i förskoleåldern. Det finns även motoriska tester som studerar samband mellan motorisk förmåga och faktorer inom hälsa och sociokulturell miljö. Testerna delas ofta upp i fin- och grovmotorik.

Wouter et. al. menar att det är lätt att underskatta betydelsen av att tidigt lägga grunder för barn för att kunna främja en fysiskt aktiv livsstil. Det finns olika verktyg för att bedöma skickligheten i grundläggande rörelser, där de flesta är inriktade på en specifik målgrupp. Det finns två olika typer av bedömning:

- normbedömning, som kvantifierar ett barns motoriska kompetens i relation till andra barn,
- kriteriebedömning, som baseras på kriterier av kvalitativ karaktär, dvs. utifrån hur rörelsen ska utföras.⁴⁸

I samma review-artikel presenteras sju olika verktyg för att mäta motorik. Av dessa sju är det framförallt två som kan vara av intresse att hämta inspiration för att utvärdera motoriken i ett standardprov i skolan; Movement-ABC samt Bruininks-Oseretsky Test of Motor Proficiency. Testet Movement-ABC (Movement Assessment Battery for Children) från 1992/2007 mäter barnets utvecklingsmässiga status. Testet passar barn i åldern 4-12 år och mäter rörelsefärdigheter i tre kategorier: manuell fingerfärdighet, färdigheter boll och färdigheter balans. Testet BOTMP-BOT-2 (Bruininks-Oseretsky Test of Motor Proficiency) används för att utvärdera fin- och grovmotoriska färdigheter. Testet lämpar sig för personer i åldern 4-21 år och kan användas för att identifiera personer med mild till måttligt underskott av motorisk samordning. Testet är indelat i 8 deltest: finmotorik precision, finmotorik integration, fingerfärdighet, bilateral samordning, balans, hastighet & smidighet, samordning övre extremiteter och styrka.⁴⁹

⁴⁸ Cools (et. al) *Movement skill assessment of typically developing preschool children: A review of seven movement skill assessment tools*, Journal of Sports Science and Medicine, Vol:8, 2008, p. 154

⁴⁹ Cools et. al (2008) s. 154

Yoon et. al. skriver om ett tredje intressant test: Tufts Assessment of Motor Performance som beskriver status hos både vuxna och barn i förhållande till deras funktionsförmåga. Testet har som hypotes att barns motoriska problem är av liknande art och mönster som vuxna med fysiska begränsningar och kan bedöma motoriken under hela livslängden.⁵⁰

1.3.5 NyTidstestet

För svenskt skolsammanhang finns ett preliminärt test framtaget för att mäta förändringar över tid, ej för betygssättning. NyTidstestet är utformat av lärarna Marie Nyberg och Anna Tidén på Gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm. NyTidstestet ingår i forskningsprojektet *Skola-idrott-Hälsa* som startade 2001. NyTidstestens syfte var att: *”mäta och ta reda på vilka grundläggande motoriska rörelser som eleverna i skolår 3, 6 och 9 behärskar”*.⁵¹

Testet baseras på att kön och tidigare idrottslig kompetens inte skall inverka samt att spegla barns och ungdomars allsidiga rörelsekompetens. Testet består av olika stationer som utgår från grovmotoriska grundformer samt grundformer i kombination: rotationer i olika plan samt framåt och bakåt, stödja, styrka och bålstabilitet, hoppa, koordination, åla/kryp, balans, samt hantering av ”hundredskap”, bollar- studsa, kasta och fånga. Övningarna bedöms kvalitativt, alltså hur rörelserna utförs, utifrån bedömningskriterier som är uppbyggda på fyra nivåer till varje enskild rörelse. Betygskriterierna för varje övning är: Stora brister, Små brister, Tillfredsställande och Mycket tillfredsställande och ser olika ut beroende på övning. Det som skiljer NyTidstestet från övriga motoriska tester är, enligt Nyberg och Tidén, de kvalitativa kriterierna, målgruppen, samt att rörelserna ska kunna genomföras i de flesta, svenska, traditionella gymnastiksalor och idrottshallar.⁵²

I sin artikel “Vad har hänt med skärmgenerationens motorik?” diskuterar författarna Nyberg och Tidén kring olika användningsområden för NyTidstestet varav ett kan vara att använda testet som bedömningsunderlag vid utvecklingssamtal i ämnet idrott och hälsa när den allsidiga rörelsekompetensen skall utvärderas. Som exempel tar de upp uppnåendemålen i årskurs fem där “att behärska grovmotoriska grundformer” är ett uppnåendemål och

⁵⁰ Cools et. al (2008) s. 548-549

⁵¹ Tidén Anna *Allsidig rörelseförmåga hos svenska skolelever – en studie om grundläggande motorik i olika perspektiv* (Avhandlingsplan inför planeringsseminarium 2007) s. 18

⁵² Ibid, s. 14

NyTidstestet kan här användas som ett stöd för läraren under till exempel föräldramöten eller för vidare undervisning. Vad gör då att testet inte kan användas som underlag för högre åldrar som ett betygsunderlag? ⁵³

1.3.6 Orientering i skolan

Det finns inte mycket forskning att hitta om orientering i skolan, men vi har valt att presentera det vi hittat som skulle kunna vara till hjälp om det blir aktuellt att utforma ett nationellt prov, kopplat till kunskapskravet att eleven ska kunna orientera sig.

I en studie undersökte forskare skillnader mellan en "steg-för-steg-inläring" som: grundläggande navigering, rita och använda karta etc. jämfört med en konceptuell metod för att förstå sambanden mellan relevanta begrepp: exempelvis att tänka utifrån kompassen. Studien visade genom en signifikant skillnad att den konceptuella metoden gav bättre resultat. ⁵⁴

I ett examensarbete utfördes en enkätstudie där 49 idrottslärare bland annat svarar på vilka orienteringsrelaterade övningar lärarna genomför på idrottslektionerna. De övningar lärarna brukade använda var: OL-bana, kontrollplock, stjärn-OL, slingor, kartpromenad, poäng-OL, karttecken, kontrollutsättning, kartgenomgång, kompassgenomgång och att rita karta. Lärarna fick även skatta sig själva om hur kunniga de ansåg sig vara inom orientering: 38 procent ansåg sig vara erfarna, 35 procent svarade "mindre erfarna", resterande svarade "varken eller" eller "oerfaren". ⁵⁵

I en studie gjord på unga orienteringstävlande fick de använda sig av en huvudmonterad kamera för att i efterhand kunna spela upp filmen från orienteringsrundan. I efterhand de då analysera olika beslut som togs ute i skogen och diskutera dessa samt ge förslag på förbättringar. ⁵⁶

⁵³ Nyberg Marie, Tidén Anna *Vad har hänt med "skärmgenerationens" motorik?* Svensk Idrottsforskning, Vol:4(17) 2008 s. 34

⁵⁴ British National Curriculum et. al. *Developing Navigational Skills with Young Children: Investigating Serial and Conceptual Approaches to the Teaching of Compass Skills*. Sports Science Education Programme, Annual Report 1989/90.

⁵⁵ Johansson Fredrik *Orientering i skolan – Hur bedrivs undervisningen i skolan och hur upplever lärarna vad eleverna tycker?*, Examensarbete Gymnastik- och Idrottshögskolan 2009, s. 11, 14

⁵⁶ Omodei M (et.al) *Using a head-mounted video camera and two-stage replay to enhance orienteering performance*, International Journal of Sport Psychology, Vol:29(2), 1998, pp. 115-131

1.3.7 Dans i skolan

Dans, samt rörelse till musik finns med bland kunskapskraven i den nationella kursplanen, därför har vi valt att ta med forskning kring hur man kan bedöma dans.

Krasnow, Chatfield utvecklade i samråd med ett dansuniversitet testet: "Performance Competence Evaluation Measure" (PCEM). Syftet med testet var att, kvalitativt, kunna värdera olika aspekter på en dansprestation. Utvärderingen utgick ifrån en bedömningsguide med tre graderingar (Nivå: I, II, III) per del. Det domarna skulle bedöma var:

- Helkroppsengagemang (stabilitet, energi och rörelse)
- Integration och samhörighet (central energi, hållning, förhållandet mellan kropparna)
- Hållning av respektive kroppsdel (nedre extremiteternas aktivitet, övre extremiteten aktivitet)
- Rörelsefärdighet (riktningsförändringar, balans, hastighet och dynamik)

Efter utvärdering visade det sig att PCEM fungerar som ett användbart verktyg för framtida dansforskning och dansutvärdering.⁵⁷

Chatfields studie "A Test for Evaluating Proficiency in Dance" (2009) utgick även den från en kvalitativ testguide för dansbedömning där deltagare filmades och analyserades utifrån olika kategorier (skicklighet, rum, tid, energi, frasering och närvaro). Studien visar att bedömningsunderlaget kan användas för både dansforskning och i utbildningsmiljöer där kvalitativ dans skall analyseras på olika nivåer.⁵⁸

I en grekisk studie kom de fram till att det är svårt att bedöma dans i skolan. Ett införande av ett betygsinstrument skulle helt klart underlätta betygsättningen för lärarna samt ge både lärare och forskare ett medel för att kunna analysera och jämföra elevers prestationer.⁵⁹

⁵⁷ Krasnow, Donna, Chatfield, Steven. *J Development of the "Performance Competence Evaluation Measure" Assessing Qualitative Aspects of Dance Performance*, Journal of Dance Medicine & Science, Vol:13(4), 2009, pp. 101-108

⁵⁸ Chatheld, Steven J, *A test for evaluating proficiency in dance*, Journal of Dance Medicine & Science, Vol:13(4) 2009, pp. 108-115

⁵⁹ Dania. *A Research Regarding the Development of Dance Performance Measurement Instruments: A Review*, Inquiries in Sport & Physical Education Vol:7(2), 2009, pp. 179 - 202

1.4 Sammanfattning forskningsläge

Det finns mycket forskning kring betyg och bedömning i ämnet idrott och hälsa att utgå ifrån. Regeringens instanser, högskolor och enskilda forskare har sett till att det finns en klar bild kring betyg- och bedömningsproblematiken i ämnet idrott och hälsa. Det finns även mycket forskning kring nationella prov, både historisk och problembaserad forskning som talar för och emot dess existens. Trots denna gedigna forskning så finns det fortfarande problem inom ämnet betyg och bedömning. Eftersom den nya läroplanen Lgr11 har börjat användas under denna termin (höstterminen 2011) så vet vi ännu inte om den nya kursplanen gör det lättare för idrottslärare att sätta rättvisa betyg, men med Lpo94 har detta varit ett problem för många idrottslärare.

Det finns en hel del motoriska tester gjorda, men många dessa motoriktester används för att finna störningar i motoriken samt för att hålla koll på utveckling över tid. De motoriktester som är mest relevanta för vår undersökning är Movement-ABC samt Bruininks-Oseretsky Test of Motor Proficiency. I Sverige finns det inte så mycket forskning gjord kring motoriska tester för fysisk aktivitet. Därför är Nytidstestet av stort intresse för vår uppsats då det är ett motoriskt prov som är framtaget för att användas i skolan. Dessa tre tester är de vi anser att vi kan använda som utgångspunkt när vi funderar över hur ett nationellt prov skulle kunna vara uppbyggt för att testa de motoriska delarna.

När det gäller forskning om orientering och framförallt i skolmiljö finns det väldigt lite gjort, den forskning vi tagit del av är ganska gammal. I en studie konstaterades det med framgång att det går att använda sig av huvudmonterad kamera för att förbättra orienterare. Denna metod skulle kanske kunna användas i skolan, dels för att häftig teknik kan skapa ett större intresse hos omotiverade elever och dels för att läraren ska kunna bedöma eleverna i hur de tänker i orienteringssituationer. Vi har även försökt hitta forskning när det gäller undervisning i livräddning i skolan, men inte kunnat hitta något adekvat. När det gäller dans finns det flera olika sätt att bedöma det utifrån kvalitativa aspekter, som skulle kunna vara adekvata bedömningssätt vid ett nationellt prov.

Vårt forskningsläge visar att det finns anledning att undersöka uppfattningen om huruvida det finns ett behov av ett nationellt prov i idrott och hälsa eller inte samt ta reda vad det finns för hinder och möjligheter.

1.5 Syfte och frågeställningar

1.5.1 Syfte

Syftet med den här uppsatsen är att beskriva ett antal perspektiv på huruvida kunskapskraven i ämnet idrott och hälsa går att standardisera till ett nationellt prov samt hur det skulle påverka ämnet utifrån betyg- och bedömningssynpunkt.

1.5.2 Frågeställningar

Frågeställningarna som uppsatsen bygger på är följande:

- Vad kan det finnas för hinder och möjligheter för att implementera ett nationellt prov i Idrott och hälsa, enligt erfarna idrottslärare?
- Vad kan det finnas för hinder och möjligheter för att implementera ett nationellt prov i Idrott och hälsa, enligt idrottslärarytbildare?
- Vad kan det finnas för hinder och möjligheter för att implementera ett nationellt prov i Idrott och hälsa, enligt experter på att ta fram nationella prov?

1.6 Teoretisk referensram

Den teoretiska referensram vi valt att undersöka och utgå ifrån är Physical Literacy. Vi kommer att använda oss av detta begrepp för att analysera våra resultat.

1.6.1 Physical Literacy

Det har funnits tidiga funderingar kring begreppet *att vara fysiskt litterat*, men på senare tid är det Whitehead som infört begreppet Physical Literacy som en viktig roll i människans liv.

Physical Literacy kan uttryckas som fysisk kompetens, att vara fysiskt bildad eller förkroppsligade kunskaper som innebär kunskap och förståelse för att upprätthålla fysisk aktivitet livet ut. Begreppet handlar om motoriska fördelar som gör det enklare att kommunicera och interagera med olika miljöer, grupper och människor. Det handlar även om att utveckla sin självkänsla, självbild, förståelse, kunskap och sitt självförtroende samt en motivation för att utnyttja vår rörelsepotential fullt ut. Införandet och skapandet av Physical Literacy bör vara något centralt för alla som arbetar i skola och förskola. Man förespråkar en idrottsundervisning som är mindre fokuserad på enskilda aktiviteter och prestationsförmåga och som istället fokuserar på att skapa en allsidig rörelsekompetens. Det gäller även att skapa en positiv inställning till fysisk aktivitet samt en förståelse av vikten av hälsa och friskvård.

Oavsett vilka grundförutsättningar olika individer bär med sig har alla nytta av en ökad allsidig rörelsekompetens.⁶⁰

Olika förmågor som omfattas av begreppet Physical Literacy är: balans, koordination, flexibilitet, smidighet, kontroll, precision, styrka, kraft, uthållighet och en förmåga att röra sig i olika hastigheter. Andra viktiga faktorer att lägga till är bålstabilitet, hand-fot-öga-koordination, rumsuppfattning och rytm. Har man dessa förmågor kan man anpassa sig till olika typer av miljöer, dels de situationer som finns i naturen; exempelvis gå, springa, ta sig fram genom vatten, hoppa, klättra och gunga och dels de situationer som är skapade av människan, såsom: hantering av olika redskap, åka rulltrappa, köra bil samt att på olika vis kunna interagera med andra människor. En fysiskt litterat person har kapaciteten och självförtroendet som krävs för att kunna fungera i olika typer av miljöer och situationer; såväl kända som okända.⁶¹

Utifrån begreppet är det väldigt viktigt att varje elev känner att idrottslektionerna i skolan är givande för eleven personligen, för att eleven ska vilja fortsätta med fysisk aktivitet även efter skolan. Kursplanen ska därför omfatta ett brett utbud av rörelseformer. När eleven slutar skolan ska eleven känna att denne gillar och behärskar fysisk aktivitet likväl som att kunna läsa och skriva.⁶²

2. Metod

2.1 Val av metod

Vi har valt att ha en kvalitativ ansats i denna uppsats där datainsamlingen sker kontinuerligt under hela arbetets gång och inte enbart under arbetets början.⁶³ I vår uppsats har vi valt att använda oss av riktat öppna intervjuer som baseras utifrån uppsatsens frågeställningar och den tidigare forskning som uppsatsen bygger på.⁶⁴ Vi utgår från bestämda frågeområden med öppna följdfrågor där intervjuaren avgränsar samtalet inom de områden som är meningsfulla för arbetet.

⁶⁰ Whitehead, M. *Physical literacy: philosophical consideration in relation to developing a sense of self, universality and propositional knowledge*, Sport, Ethics and Philosophy, Vol:1(3), 2007, pp 286-287

⁶¹ Whitehead (2007) s. 287

⁶² Ibid. s. 295

⁶³ Carlsson Bertil, *Kvalitativa forskningsmetoder* (Gummerssons Tryckeri AB 1996) s. 22

⁶⁴ Hassmen Natalie, Hassmen Peter, *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder* (SISU idrottsböcker, 2008)

Utöver detta kommer vi att utgå från tidigare forskning när vi undersöker hur ett standardiserat nationellt prov skulle kunna utformas.

2.2 Hermeneutisk vetenskapsteori

Vår uppsats kommer att utgå från en hermeneutisk vetenskapsteori. Litteraturen är sjungande överens om att hermeneutik kan översättas till *tolkningslära* eller *läran om tolkning*.⁶⁵ Man vill försöka förstå innebörden människan lägger i sina handlingar, vilket gör att forskaren, inte bara konstaterar eller registrerar, utan även försöker *förstå* betydelsen av beteendet för individen som studeras.⁶⁶

Processen inom hermeneutisk tolkning kan ses som en spiral och används för att nå förståelse (del) genom en uppfattning av en helhet. Detta kallas förförståelse och kan sammanfattas som forskarens totala kunskap. ”Vår förståelse är resultatet av våra erfarenheter, vår kultur och det samhälle vi lever i, och vi kan inte förstå något frikopplat från den.”⁶⁷

Den ömsesidiga relationen har en växelverkan mellan del (analys/förståelse) och helhet (tolkning/förförståelse) vilket gör att de båda inte står stilla utan ständigt förändrar varandra och kan inte återgå till en tidigare punkt.⁶⁸

2.3 Urval

Respondenterna är utvalda genom teoretiskt urval. Detta innebär att intervjuaren själv väljer intervjupersoner. Anledningen till urvalsmetoden är för att kunna kontrollera respondentens relevans till ämnet i uppsatsen.⁶⁹ Vårt mål var att intervjua sex personer: två erfarna idrottslärare som nu arbetar som lärarutbildare på GIH och som även har tagit fram det motoriska testet NyTidstestet, en person som har erfarenhet av att ta fram nationella prov samt två med idrottslärare som yrke. På grund av en del svårigheter att få tag på experter inom nationella prov så valde vi att ha tre lärarutbildare istället. Detta för att få ett jämnt antal intervjuer samt tillräckligt många röster om ämnet.

⁶⁵ Carlsson(1996) s.15, Allwood, Erikson (2010) s. 91, Wallèn (2005) s. 33, Dalen (2008) s.14

⁶⁶ Carlsson (1996) s. 15-16

⁶⁷ Allwood. C-M, Erikson. M, Grundläggande vetenskapsteori (Holmbergs, Malmö AB 2010) s. 95

⁶⁸ Dalén Monica, Intervju som metod (Intergraf AB, Malmö 2008) s. 14

⁶⁹ Ibid. s. 51

2.3.1 Respondenter - bakgrundsfakta

Idrottslärare A har tidigare arbetat som lärare i idrott och hälsa på gymnasienivå i två och ett halvt år. Hon har gått sin lärarutbildning på Högskolan i Dalarna och är förutom lärare i idrott och hälsa även religionslärare.

Idrottslärare B arbetar som lärare i idrott och hälsa, hälsopedagogik, massage, ledarskap, natur och friluftsliv samt några individuella kurser såsom aerobics och styrketräning på ett gymnasium i Falun. Hon har snart arbetat som lärare i tio år och har ingen erfarenhet av nationella prov i rollen som lärare.

Läroutbildare C har en tjänst som adjunkt på Gymnastik- och Idrottshögskolan (GIH). Hon arbetar främst som läroutbildare på Läroutbildningen, dels i inriktningsstudierna i huvudämnet idrott och hälsa med didaktisk inriktning men även inom det allmänna utbildningsområdet (AUO). Hon har en bakgrund som idrottslärare utbildad på GIH och har arbetat på en grundskola under fem års tid. C har även läst samhällskunskap och arbetat på gymnasiet. Den enda kontakt C haft med nationella prov är att hon själv skrivit dem i skolan, samt att hennes barn skriver dem.

Läroutbildare D är doktorand inom idrottsvetenskap på Gymnastik- och Idrottshögskolan. Hon har jobbat på GIH sedan 1995, undervisat i bollspel, friluftsliv, metodik, didaktik, pedagogik, läroplaner samt varit studierektor för tränarutbildningen. Hon har även jobbat med elitidrott på RF mellan 2003 och 2005. Innan det har hon jobbat som idrottslärare på både låg-, mellan- och högstadiet samt gymnasiet. Hon har framförallt satt betyg utifrån Lgr80 och hann precis vara med om implementeringen av Lpo94 innan hon började jobba på GIH. Hennes enda erfarenhet av nationella prov är att själv ha skrivit dem när hon gick i skolan.

E är doktorand på Stockholms Universitet och arbetar sedan tio år även som idrottsläroutbildare på högskolan i Falun. Innan det så har hon arbetat både på gymnasiet och på högstadiet som lärare i idrott och hälsa samt svenska i nästan tjugo år. Den kontakt E haft med skolämnet svenska har gjort att hon själv har jobbat med nationella prov. E anser att de nationella proven i svenska var tidskrävande både att utföra och att rätta då provet bestod av

tre olika delar, dock så var det tillhörande bedömningsunderlaget till stor hjälp vid betygssättningen.

Experten F arbetar på Prov- och bedömningsenheten på Skolverket. Enheten har hand om nationella prov och alla typer av bedömningsfrågor. F är ansvarig för ett projekt som ska vara klart 2013 samt är involverad i ett projekt med att ta fram bedömningsstöd för bland annat idrott och hälsa.

2.4 Avgränsningar

Vi har valt att avgränsa studien genom att rikta in oss på hur man skulle utforma ett standardprov för årskurs nio. Detta eftersom man i årskurs nio skriver nationella prov i svenska, matte och engelska samt att det är extra viktigt med ett rättvist betyg, då meritpoängen från högstadiet är viktig för att konkurrera för att komma in på gymnasiet. Anledningen till att vi väljer bort gymnasiet är för att kursen Idrott och hälsa A är möjlig att räkna bort från slutpoängen när man går ut gymnasiet.

2.5 Intervjumetodik

Den valda intervjuformen i uppsatsen är riktat öppna intervjuer.⁷⁰ Detta betyder att intervjuaren behöver vara väl insatt i ämnet innan intervjuerna samt ha fokuserade frågeområden med öppna följdfrågor som kan utnyttjas under intervjuens gång om det skulle behövas. Frågorna strukturerade vi i en intervjuguide⁷¹ som stöd under intervjuerna. En intervjuguide består av ett antal färdiga frågeområden till den intervjuade vilket ger samtalet en karaktär av ”fråga -svar” samtal med öppningar för följdfrågor.⁷² Intervjuaren börjar sedan i utkanten av området som skall belysas för att ge en grundstruktur åt kärnfrågorna.⁷³

Vi har valt att använda oss av Kyléns (2004) trattmodell för att förbereda och genomföra våra intervjuer. Kyléns trattmodell för kvalitativa intervjuer utgår från sex steg:

1. Öppning – Intervjuaren presenterar avsikten med intervjun, upplägget samt visar intervjuguiden.

⁷⁰Hassmén, Hassmén, (2008) s.254

⁷¹ Se bilaga 9.2

⁷² Kylén Jan-Axel, *Att få svar, intervju, enkät, observation* (Bonnier utbildning, 2004) s. 21

⁷³ Dalén (2008) s. 31

2. Fri berättelse – Respondenten får svara fritt på varje ny fråga, intervjuaren ger respondenten tid att fundera och styr samtalet med så få ord som möjligt för att inte störa respondentens tankebanor.
3. Precisering – I detta steg följs den fria berättelsen upp av mer precisa frågor som helst skall utmytna i exempel och beskrivningar från respondentens sida. Här får intervjuaren chans att komplettera och sammanfatta frågan.
4. Kontroll – Här önskar intervjuaren att kontrollera uppgifterna lite närmare. Kravet på mer exakta svar ökar, intervjuaren kan ställa ledande frågor för att säkerställa det som sagts.
5. Information – Intervjun börjar nå sitt slut. Intervjuaren gör en sammanställning av frågeområdena och respondenterna får här ställa frågor om studien utan att ta del av några resultat.
6. Avslutning – Intervjuaren avslutar genom att informera om vad som kommer hända härnäst samt frågar om denne får höra av sig till respondenten om ytterligare frågor dyker upp.

Anledningen till att vi väljer denna modell för våra intervjuer är för att det passar vår öppna intervjumodell då vi inte vill använda slutna frågor samt att vi vill kunna diskutera med våra respondenter och undvika att hamna i en ”förhörsfälla”.^{74 75}

2.6 Reliabilitet och validitet

För att möta kraven på validitet och reliabilitet för en intervjubaserad studie valde vi att använda oss av öppet riktade intervjuer baserade på uppsatsens frågeställningar, den bundna litteraturen, samt de aktuella kursplanerna för grundskolan. För att få reliabiliteten och validiteten så höga som möjligt ställs det höga krav på samtalet mellan intervjuaren och respondenten. Kraven på intervjuer är desamma som för all annan form av datainsamling:

- arbetet ska erbjuda tillförlitliga resultat, alltså uppvisa godtagbar reliabilitet
- intervjuerna ska fokusera på det som avses och genom det uppvisa god validitet
- intervjuerna ska ge en korrekt bild av källan och förmedla användbar kunskap om det studerade fenomenet
- andra forskare ska kunna göra om studien och läsare ska kunna uppskatta studiens värde⁷⁶

⁷⁴ Kylén (2004) s. 19

⁷⁵ Dalén (2008) s. 43

Reliabilitet bedöms genom om att kunna upprepa mätningen det vill säga att målinstrumentet är pålitligt, att mätobjektet är stabilt och att mätinstrumentet inte skall ge slumpmässiga fel. I en kvalitativ undersökning är reliabilitetskraven svåra att ställa då den enskilda individen (respondent vid intervjuer) kan förändras.^{77 78} Hade vi intervjuat andra respondenter – eller samma respondenter vid en annan tidpunkt - hade resultatet kunnat se helt annorlunda ut och därför är reliabiliteten inte så hög i vår studie, eftersom den bygger på intervjuer. Ett sätt att ”tackla” reliabilitetsfrågan är att vara ytterst korrekt gällande de enskilda leden i processen av undersökningen så att andra forskare kan använda samma ”forskarglasögon” i ett tänkt utförande av undersökningen.⁷⁹ Vi har därför valt att beskriva allt vi gjort så detaljerat som möjligt. För att få reliabiliteten så hög som möjligt har vi varit noggranna med att genomföra intervjuerna utifrån samma intervjuguide samt på så liknande sätt som möjligt. Detta gör att det bör bli lättare att upprepa upplägget på studien.

För en hög reliabilitet är det viktigt att: frågorna är enkla att besvara, svaren skall vara uppenbara och bara kunna tolkas på ett sätt, upprepningar av frågan skall ge samma svar samt att respondentens svar inom ett specifikt område skall peka åt samma håll (vara homogent).⁸⁰ Här har vi försökt stärka reliabiliteten genom att under intervjuerna ställa samma fråga flera gånger fast formulera om den; dels för att se så att vi uppfattat vad respondenten menar och dels för att få ut så mycket som möjligt av varje fråga.

För att stärka validiteten i en kvalitativ undersökning skall man tänka på att fråga efter det man är ute efter, de som svarar ska förstå frågan och vad de svarar på, frågor som inte rör undersökningen men som intervjuaren i övrigt finner intressanta skall undvikas.⁸¹ Vi har försökt vara så tydliga som möjligt när vi ställt våra frågor, och vid misstanke om att respondenten missuppfattat frågan har vi formulerat om den, för att på så sätt försöka uppnå så hög validitet det går. Något vi hade kunnat göra för att öka validiteten ytterligare är att vi hade kunnat utgå från en befintlig intervjuguide istället för att ta fram en egen.

⁷⁶ Hassmén, Hassmén (2008) s. 253

⁷⁷ Dalén (2008) s. 114

⁷⁸ Wallén (2005) s. 67

⁷⁹ Dalén (2008) s. 114

⁸⁰ Kylén (2004) s. 114

⁸¹ Kylén (2004) s. 13

I kvalitativ forskning är subjektivitet ett problem för validiteten, framför allt inom discipliner där forskare/student båda är berörda av problemställningen.⁸² Då den kvalitativa intervjuformen bygger på ett mänskligt samspel så bör det skapas *intersubjektivitet* mellan intervjuare och respondent. Det vill säga att intervjuaren och respondenten har ett *samspel*. Skapas intersubjektivitet så stärks validiteten i tolkningen av respondenternas uttalanden.⁸³ Vi har eftersträvat att skapa intersubjektivitet under intervjuerna, men det är svårt att svara på till vilken grad vi lyckades under de cirka 40 minuter som varje intervju varade. Vårt val att ha med en teoretisk referensram (physical literacy) gör att validiteten i studien blir högre.

2.7 Procedur

Intresset för detta ämne började, som introduktionen beskriver, under betyg- och bedömningskursen i lärarprogrammets slutskede på GIH. Förundersökning samt sammanställandet av tidigare forskning ledde syftet och frågeställningarna mot en uppsats med litteraturundersökning som metod, då intresset för att faktiskt konstruera ett nationellt prov kändes mycket spännande. Efter det första PM:et samt diskussioner med handledare samt andra lärare på GIH så ändrades uppsatsens syfte och frågeställningar till en studie där vi snarare skulle undersöka behovet av och möjligheten att skapa ett nationellt prov, samt ta reda på synpunkter och erfarenheter kring vad ett införande av ett nationellt prov skulle kunna innebära. Vi valde då att använda kvalitativa intervjuer som metod. Uppsatsens mätinstrumentet blev därför en intervjuguide som grundades på uppsatsens nya syfte och frågeställningar. Därefter så började vi ta kontakt med potentiella respondenter samt boka tider för intervjuer. Vi valde att dela upp intervjuerna för att fördela arbetsbelastningen, vi genomförde tre intervjuer var. Direkt efter intervjun så transkriberades intervjun av den som genomfört intervjun. Det transkriberade materialet sammanställdes till resultat- och diskussionsdelarna utifrån uppsatsens syfte och frågeställningar.

⁸² Dalén (2008) s. 116

⁸³ Haavind H (red.), *På jakt etter kjØnnede betydninger* (Gyldendal Norsk forlag, Oslo 2001)

3. Resultat och diskussion

3.1 Vad kan det finnas för hinder för att skapa ett nationellt prov i Idrott och hälsa?

3.1.1 Enligt erfarna idrottslärare

Idrottslärare A anser att en problematik med ett eventuellt prov kan vara tidsaspekten där ett alternativ skulle kunna vara att ha en testperiod under tio veckor där de olika momenten checkas av istället för att försöka ha hela provet vid ett tillfälle. Denna period skulle kunna göras i slutet på ett läsår och kräver att idrottsläraren har ett bra upplägg under läsåret så att eleverna för möjlighet gå igenom alla momenten. A menar att risken med en intensiv tioveckorsperiod kan vara att övriga året faller bort eller att det blir mindre idrott på schemat samt att eleverna enbart anstränger sig under de tio veckorna.

Vi funderar vidare på hur man ska motivera eleverna att närvara på idrottslektionerna. En risk med ett nationellt prov är att eleverna ser det som en möjlighet att "slippa" delta på idrotten under terminen, för att sedan enbart komma på provdagen. Är man som elev då orolig att inte klara kraven på provet kanske man ser till att komma på idrottslektionerna för att ges chans att träna inför det nationella provet. Men då måste man som idrottslärare även kunna motivera de duktigaste eleverna att komma till lektionerna, även fast de kanske skulle kunna klara provet på stående fot. Ett införande av ett nationellt prov skulle kunna leda till den typen av funderingar, hur ska man hantera detta nya problem som skulle kunna dyka upp? Skolverkets utdelade enkäter visar att eleverna i huvudsak är positiva till nationella prov även om det förekommer att eleverna inte känner förtroende för att proven verkligen bidrar till en rättvis bedömning. Många elever upplever att betygen i dagsläget sätts utifrån kvantitativa resultat som att springa fort eller hoppa högt.⁸⁴ Får man fram ett kvalitativt inriktat nationellt prov skulle detta kunna borga för ett rättvist prov som mäter rätt förmågor utifrån kursplanen.

B menar att en risk med ett nationellt prov är att det blir för allmänt och att många elever kommer att falla igenom nätet och bli avskräckta: "*... det skulle ju innebära att om jag ska be alla hoppa jämfota framåt och bakåt, men det kan ju inte alla för vissa har ju handikapp, har de då inte chans att få ett högt betyg då eller har de då inte en chans att klara den här*

⁸⁴ Statens offentliga utredningar SOU 2010:96 s. 68-70

*kursen?”*⁸⁵ Detta leder till frågor om hur man ska hantera individanpassningen, ska alla göra exakt samma prov och bedömas utifrån exakt samma bedömningsmall, oavsett förutsättningar? Vi anser att det måste finnas möjlighet att ta hänsyn till att alla har olika förutsättningar.

A anser att provet inte får ta bort idrottens livslånga perspektiv: *”det handlar ju om att hitta en livsstil, en aktiv livsstil, som dom kan leva med hela livet sen...”*⁸⁶ Det är just det som begreppet Physical Literacy syftar på, att man ska få kunskaper samt förståelse för att upprätthålla fysisk aktivitet livet ut.⁸⁷ Genomför man ett prov som enbart innebär att det ska ”tentas av”, kan det innebära att eleverna bara tränar specifikt inför provet utan att få med sig det viktiga att syfta mot ett livslångt intresse för idrott och hälsa. Även B är inne på att det är viktigt med det livslånga lärandet. Hon ser på sin roll som idrottslärare att alla elever, i slutet på kursen, ska kunna ta hand om sig själva: *” ... när de tar studenten så vet de att, jamen jag kan göra så här och så här och har hittat vägar, hittat lösningar och har metoder. Jag kan ta mig ut i skogen, jag kan tända en eld och grilla och jag vet vad jag får göra, jag kan allemansrätten jag får göra si, jag kan skapa en träningsplan för mig själv eller till min mamma, alltså jag förstår hur kroppen fungerar...”*⁸⁸

En person som är fysiskt litterat har kapaciteten och självförtroendet som krävs för att fungera i såväl kända som okända miljöer och situationer.⁸⁹ Det är helt klart värt att tänka på hur man ska få med det livslånga perspektivet i ett nationellt prov. Man skulle kunna utvärdera elevens kunskaper om varför det är viktigt att vara fysiskt aktiv genom hela livet i form av skriftliga delar av ett prov. Kanske skulle man även kunna trycka hårdare på den fysiska bildningen i ämnets centrala innehåll, för att se till att det kommer med?

3.1.2 Enligt idrottslärarutbildare

C tycker att det är klart att det inte är alldeles lätt att skapa ett nationellt prov. En svårighet är att förutsättningarna i vårt avlånga land inte ser likadana ut hela vägen, med skiftande resurser. Hon tror att anledningen till att provet inte finns idag är att man har sett hindren som alltför oöverstigliga.

⁸⁵ Intervju med idrottslärare B 5/10

⁸⁶ Intervju med idrottslärare A 6/10

⁸⁷ Whitehead, M (2007) pp. 286-287

⁸⁸ Intervju med idrottslärare B 5/10

⁸⁹ Whitehead (2007) pp. 286-287

D anser att idrottslärares betygsättning idag vilar väldigt mycket på idrottslärares beprövade erfarenhet: ”... *man har en blick, man har en känsla... och sen hoppas man ju att den känslan är kongruent med kursplanen och läroplanen. Och då är det ju fair... men om den inte är det, då blir det ju inte så schysst mot eleverna... för då sätts ju betygssättningen kanske så som man ägnar sig åt i idrottsrörelsen. För det finns ju kriterier men det är sällan det finns några repressalier för lärare eller skolor som inte använder sig av dem, det händer ju ingenting... så det är ju hos den enskilde lärarens och skolans goda intresse och vilja att vara så duktig och professionell som möjligt...*”⁹⁰ Precis som D säger så kan det ju vara bra med en känsla, så länge den är rätt. När 230 idrottslärare fick besvara enkäter var det 19 procent som svarade att det är svårt att sätta betyg i idrott och hälsa. Många av lärarna tyckte även att bedömningen känns subjektiv och att det är svårt att motivera för eleverna varför de får ett visst betyg.⁹¹ Vi tycker att det är beklagligt att så många elever får betyg satta av lärare som inte känner sig säkra på varför de sätter ett visst betyg. Lärare bör vidareutbildas i bedömning inför varje införande av en ny kursplan, samt ha möjlighet att rådfråga andra aktiva lärare vid oklarheter.

D tilltalas inte av tanken att införa ett nationellt prov i idrott och hälsa. Hon tror det finns risk att det blir så att man kommer att behöva stå och klocka eleverna, kvantitativ bedömning. Hon funderar även kring hur man ska välja ut betygskriterier och även kunna få det rättvist i hela landet, hon tror inte att elever i Pajala nödvändigtvis behöver vara duktiga på samma saker som elever i Skåne. D säger att nationellt prov skulle kunna liknas vid att ta oss tillbaka till Linggymnastiken, då alla skulle göra exakt samma sak samtidigt och bli betygssatta utifrån det. Enligt Skolverkets utvärdering finns en problematik i att det saknas likvärdighet mellan skolorna, lärare dömer efter väldigt olika betygskriterier där det för vissa lärare räcker till ett godkänt att eleverna deltar, även om de inte kan simma eller orientera. Kursplanerna skiljer sig väldigt mycket runtom i landet och i utvärderingen diskuteras om inte lärarna har för stora friheter att själva tolka läroplanen.⁹² Sen kan man självklart diskutera om det är önskvärt att alla elever i Sverige ska kunna exakt samma saker oavsett vilken kultur som råder i den del av landet man bor. Hur som helst, något som vi tycker känns angeläget är att åtminstone minska tolkningsutrymmet för lärarna för att ge en mer likriktad och jämförbar undervisning.

⁹⁰ Intervju med D 5/10

⁹¹ Larsson et.al. (2010), s. 43

⁹² Skolverket (2004a) s. 44

D menar att i andra ämnen har man sett att slutbetyget tenderar att ligga nära betyget från det nationella provet och att det skulle kunna leda till att idrottslärare, i likhet med de farhågor som Linde tar upp i sin avhandling att fastna i det enkelt mätbara, blir för bekväma under terminen och förlitar betygssättningen helt på det nationella provet.⁹³ Och vad händer då med de elever som inte presterar bra vid just det tillfället och som inte gynnas av en provsituation? Skolverkets rapport visar däremot att de nationella proven bidrar till en mer rättvis betygsättning samt förklarar att de nationella proven inte ska användas som examensprov. Ungefär 80 procent av eleverna får samma slutbetyg som det betyg de fått på nationella provet, vilket skulle kunna tyda på att lärarna endast använder nationella provet i den utsträckning som är meningen.⁹⁴

C tror att ett av de största hindren för att ta fram ett nationellt prov i idrott och hälsa kan vara att: *"... man kan spekulera i också huruvida man anser att idrott och hälsa är ett kunskapsämne, ett bildningsämne... det kanske inte är något som Skolverket eller politikerna prioriterat som svenska, matte, engelskan..."*⁹⁵ D menar att de praktiska och estetiska ämnena inte lämpar sig för nationella prov. Hon funderar kring ämnet musik, ska alla där spela samma musikstycke och bli bedömda utifrån det? Det är i dessa banor även Skolverket har uttryckt sig i en rapport och motiverat varför nationella prov inte anses lämpligt som betygsstöd i praktiska och estetiska ämnen, nämligen på grund av traditionell mening.⁹⁶ Man kan fundera över vad som menas med traditionell mening och varför det inte är möjligt med ett mer modernt synsätt på detta? Varför finns det inte en vilja att införa nationella prov i de praktiska och estetiska ämnena?

En praktisk provdel tror D inte på, utan anser att en duktig idrottslärare har en tillräckligt bra känsla och kan bedöma löpande under terminens gång. Ser man till Johanssons studie där inte ens hälften av var lärarna förtrogna med ämnet kan man undra hur många lärare som är *tillräckligt bra* för att klara av *löpande* bedömning? D tycker att man i allmänhet inte bör ha så mycket test i idrott och hälsa. Hon menar att eleverna är så mycket mer utsatta än i klassrummet, eftersom fokus ligger kring kroppen. Hennes uppfattning är att de som är duktiga på idrott blir mer motiverade av att ha olika tester, men att de svagare eleverna

⁹³ Linde (2003)

⁹⁴ Skolverket (2004a) s. 6, 11

⁹⁵ Intervju med C datum?

⁹⁶ Skolverket (2009)

snarare minskar sin motivation. Därför tycker hon att man bör lägga upp det mer som undervisning än att skapa testsituationer, så är det upp till läraren att bedöma under tiden som man undervisar. Även Neill lyfter fram riskerna med att ha mycket prov som underlag för bedömning. Eleverna testas oftare idag än tidigare och för elever med lägre studieresultat är risken att proven leder till en lägre studiemotivation. Han menar liksom D att det är värdelöst att ha testerna i slutet av ett block och att man istället bör ha utvärdering fortlöpande.⁹⁷

D tror att man skulle kunna utvidga NyTidstestet kvalitativa bedömningssätt⁹⁸ till att omfatta även andra delar som exempelvis dans, men tror inte på tanken att utforma det till ett nationellt prov. Däremot kan man plocka ut delar ur det utvidgade testet och ta några uppgifter åt gången som man testar under terminens gång. Korp menar att det vore fel att bedöma en elevs kunskaper med ett enda prov då det är många olika faktorer som spelar in. Hon menar även att nationella prov inte är avsedda att användas som examensprov utan som en del i ett betygsunderlag. En anledning till att resultatet på ett nationellt prov inte ska styra en elevs betygsättning är eftersom de nationella proven inte är utformade för att mäta alla mål i kursen.⁹⁹ Däremot är NyTidstestet anpassat för aktuella åldrar, samt att kunna genomföras i svenska skolidrottshallar. Syftet med testet är att spegla barns och ungdomars allsidiga rörelsekompetens utan att kön och tidigare idrottslig kompetens ska påverka.¹⁰⁰ Här används kvalitativa bedömningsaspekter vilka vi tror att man skulle kunna utgå ifrån vid en utformning av ett nationellt prov. Författarna själva diskuterar att man skulle kunna använda testet som bedömningsunderlag vid exempelvis utvecklingssamtal¹⁰¹, och vi funderar därför på om man skulle kunna använda det som en del vid betygsättning.

Tidsaspekten samt bekvämlighet är två risker som E tar upp gällande ett nationellt prov, att hinna utföra och rätta proven samt att undervisningen utgår från enbart det som är betygsgrundande från provet och inget mer. För att förhindra detta så menar E, efter sina erfarenheter med det nationella provet i svenska, att provet ska finnas med som en del av idrottslärarutbildningen. Lärarstudenterna ska få ta del av hur man ska tolka resultat, vad som ska bedömas samt att få ta del av provets utformning, vilket skulle förbereda de blivande lärarna: ”... *exempel på godkänt och underkänt och exempel på andra sätt och om inte de*

⁹⁷ Neill (2003) pp. 43-45

⁹⁸ Se kapitel 1.3.5

⁹⁹ Korp (2006) s.79-82

¹⁰⁰ Tidén (2007) s. 14

¹⁰¹ Nyberg, Tidén (2008), s. 34

*exemplen som vi pratade om förut, om det skulle ges flera exempel på olika examinationer, vad är det för sammanhang mellan de exemplen i sådana fall?”*¹⁰² Neill har i sin studie kommit fram till att majoriteten av lärarna inte upplever att nationella proven hjälper till i bedömningen av eleverna, samt att det tar upp för mycket lektionstid. Det ses också som viktigt att ge ordentligt stöd åt nya lärare om man ska få dessa att vilja jobba kvar och kunna göra ett bra jobb.¹⁰³

3.1.3 Enligt en expert på nationella prov

Expert F berättar att det inte är Skolverket utan regeringen som beslutar om det ska vara nationella prov eller inte. Han anser att en svårighet för ett nationellt prov i idrott och hälsa kan vara att: *”... det blir ju ganska många nationella prov med alla delprov. Det ska finnas tid att genomföra dem också och det innebär ju någon form av ökad arbetsbörda administrativt. Man ska utbilda lärarna i bedömning och man ska ha tid för proven. Proven ligger ju i slutet av årskursen och det blir mycket även för eleverna på samma gång.”*¹⁰⁴ F lyfter här fram samma risker som lärare A samt lärarutbildarna D och E nämner, liksom Neill¹⁰⁵ kommit fram till: bristen på tid, att det inte är optimalt att ha alla prov i slutet av årskursen samt att lärarna måste utbildas i bedömning.

F berättar att utforma nationella prov är en lång process som är längre än vad man kan föreställa sig, det tar ungefär ett och ett halvt år. Första steget är att göra mindre utprovningar där man analyserar kursplanen, skapar uppgifter och så vidare. Man måste även korrigera språket så att det är säkert att eleverna förstår, kontrollera så att provet inte gynnar vissa grupper samt ta fram utprovade bedömningshänvisningar för lärare. Både elever och lärare är involverade i processen och är väldigt viktiga: *”Varje uppgift behöver ha runt... 500 elever för att prövas ut så uppgifterna är väldigt välutprovade. Man kan ju få uppfattningen i debatter och så att proven är något som Skolverket skriver ihop... men proven är väldigt välprovade.”*¹⁰⁶

¹⁰² Intervju med E 26/9

¹⁰³ Neill (2003) pp. 43-45

¹⁰⁴ Intervju 30/9 på Skolverket

¹⁰⁵ Neill (2003) pp. 43-45

¹⁰⁶ Intervju 30/9 på Skolverket

F berättar att skolorna rekommenderas att göra sambedömningar för att lärare inte ska bedöma sina egna elevers prov. På frågan om vad det finns för möjligheter för att ta fram ett nationellt prov i idrott och hälsa svarar F:

*”Svår fråga, det finns många svar... Ett svar är ju att allt är möjligt... Det beror ju på resurser med mera... sen är det ju svårt... de här bedömningsstöden vi håller på att ta fram kollar alltså på det praktiska det vill säga kunskap i handling. Det är hemskt svårt... vi har sett att det är alltid lättare att få en reliabilitet och lättare att bedöma skriftligt material, då kan man sitta med det, väga det fram och tillbaka och så...”*¹⁰⁷ Vi tror att man skulle kunna använda sig av den videoinspelningsteknik som användes av Krasnows och Chatfields studier i dans då det tillät lärarna att kvalitativt studera eleverna i efterhand vilket kan vara till en fördel vid praktisk bedömning.^{108 109}

Att ta fram ett nationellt prov är ju ett stort projekt med många inblandade, vilket leder till att det kostar en hel del. Ekonomin skulle därför kunna vara ett av de största hindren:

*”Det beror ju på vilken budget man har, det måste ju till mycket empiri för att skriva de här bedömningsanvisningarna och man måste ju vara säker på – vad är en E-nivå, vad är en C-nivå och vad är en A-nivå i betyg i just det här momentet och då måste man ju ha mycket empiri... Hade man budget och tid så skulle det säkert gå.”*¹¹⁰ Totalsumman för att ta fram och utveckla nationella prov låg år 2007 på 55 miljoner kronor och kostnaderna läggs framförallt på lönekostnader för de personer som utvecklar proven.¹¹¹ Men en viktig fråga är om det inte är värt att investera en stor summa pengar om det visar sig att ett nationellt prov i idrott och hälsa skulle kunna bidra till stora fördelar när det gäller bedömning och betygsättning?

F säger att om det skulle bli aktuellt med ett nationellt prov i idrott och hälsa skulle man få börja med en ordentlig djupdykning i kursplanen, liksom i arbetet med att ta fram bedömningsstöden. Varje del av provet ska ju ha en begränsad tid och ingen uppgift ska ta upp för stor del av provtiden så att den ger för stort utslag och kan vara missvisande.

”Till exempel om det skulle vara bollsport och en viss typ av bollsport tar upp för stor del av provet kan det ge ett felaktigt utslag då de som är duktiga på det får för stora fördelar av

¹⁰⁷ Intervju 30/9 på Skolverket

¹⁰⁸ Krasnow (2009) pp. 101-108

¹⁰⁹ Chatfield (2009) pp. 108-115

¹¹⁰ Intervju 30/9 på Skolverket

¹¹¹ Lundahl (2009) s. 128

*provet. Det måste finnas en balans i hela provet så att det läggs rätt tyngd på varje del som ska testas, så det blir en rättvis bild och så att inte en viss typ av elever gynnas.”*¹¹²

F tror att en skriftlig del av ett nationellt prov i idrott och hälsa är ganska oproblematisk då det är lättare att bedöma och få en reliabilitet. Han tror inte att det är omöjligt att skapa ett praktiskt delprov, men att då krävs ett mycket grundligt förarbete för att ta fram ett prov som verkligen testar det man vill testa, är rättvist och ger en rättvis bedömning. Wouter et. al. visar på att det finns två typer av bedömning: normbedömning (kvantitativ) och kriteriebedömning (kvalitativ).¹¹³ Det första man i så fall måste bestämma är vilken typ av bedömning man vill använda. Skulle man ha ett kvantitativt prov skulle det kunna leda till stora orättvisor beroende på vad man har för förutsättning. Det skulle innebära problem med hur man skulle bedöma elever som exempelvis har någon form av funktionsnedsättning men ändå går i vanlig klass, ska den eleven inte kunna få ett högt betyg? Eller om man bara inte är tillräckligt snabb? Vi anser att ett prov med kvalitativa aspekter vore det bästa alternativet. Då fokuserar man på kvalitet i rörelsen, exempelvis en korrekt och funktionell löpteknik. Har man fått utveckla kvalitativa grundläggande förmågor har man det med sig resten av livet, vilket bidrar till att göra en person fysiskt bildad.¹¹⁴

3.2 Vad kan det finnas för möjligheter för att skapa ett nationellt prov i Idrott och hälsa?

3.2.1 Enligt erfarna idrottslärare

Under sin lärarutbildning fick idrottslärare A inte mycket undervisning som tog upp betyg- och bedömningsproblematik, det som togs upp var i diskussionsform lärarstudenter emellan under olika kurser gång. A anser att det finns svårigheter att sätta betyg och bedömningar då många elever ligger på så olika nivåer när de kommer från högstadiet samt på vilka grunder eleven skall få betyg:

” ... de som är engagerade i idrott och är med på lektionerna dom kan man sätta ett betyg på men man kan också ge dom på lägre nivå ett betyg för deras ansträngning att faktiskt försöka vara med på det dom kan, men det är inte jämförelsebart med dem eleverna som kan och går på lektionerna och gör det de ska så det blir jätteorättvist...”

¹¹² Intervju 30/9 på Skolverket

¹¹³ Cools et. al (2008), p. 154

¹¹⁴ Whitehead (2007), pp. 286-287

A tror att detta fenomen kan bero på att idrottskulturen ser olika ut på olika skolor. För många lärare räcker det att eleverna är aktiva för att sätta ett godkänt betyg, vilket inte har något med kunskap att göra.¹¹⁵ I rapporten "Flygande tillsyn i ämnet idrott och hälsa" visade granskningar av lektioner att det fanns stora skillnader mellan vad som händer på lektionen och vad som står i kursplanen.¹¹⁶ Den "Nationella utvärderingen av grundskolan 2003" visar även den att det finns stora skillnader i betygsättningen mellan skolorna och att idrottslärares betygskriterier skiljer sig stort. Forskarna i undersökningen ifrågasatte om inte lärarna har för stort utrymme att själva tolka målen i styrdokumentet.¹¹⁷ Frågan är vilka skillnader det kommer att bli med den nya läroplanen Lgr11, om den kommer att kunna hjälpa till att ge en mer likvärdig undervisning och betygsättning?

Ett eventuellt nationellt prov i idrott och hälsa tycker A skall utgå ifrån kursplanens mål, dock mycket mer konkretiserade i "faktiska saker". Provet tycker A bland annat ska innehålla:

"... en vattendel... en musik och rörelse... en mera, vad ska man säga, styrka – muskler, sådana kunskaper kanske... orientering, att kunna hitta i skog och mark... och även vinter... vinteridrotter tycker jag också att man kan lyfta fram... skidor, skridskor...". Krasnow & Chatfield visar att det finns kvalitativa tester i dans som man skulle kunna använda sig av i utbildningsmiljö.^{118 119} Inom orientering är det många lärare som anser sig vara otillräckligt kunniga, endast 38 procent anser sig vara erfarna.¹²⁰ Här skulle det behövas vidareutbildning för lärare för att kunna undervisa i orientering på ett bra sätt. För att kunna utvärdera elevernas kunskaper skulle man kunna använda sig av en huvudmonterad kamera där eleven får redogöra för hur denne tänker i orienteringssituationer.¹²¹ I Storbritannien har man genomfört ett projekt för att få lärarna att bli mer kreativa och öka riskerna med sin undervisning, med mål att få eleverna att prestera bättre på nationella proven.¹²² Det gäller att våga testa nya sätt.

¹¹⁵ Larsson et. al. (2019) s. 49

¹¹⁶ Skolinspektionen (2010)

¹¹⁷ Skolverket (2004a) s. 44

¹¹⁸ Krasnow (2009), pp. 101-108

¹¹⁹ Chatfield (2009), pp. 108-115

¹²⁰ Johansson (2009), s. 11, 14

¹²¹ Omodei (1998), pp. 115-131

¹²² Mant et. al. (2007), pp. 1707-1719

A tror att ett nationellt prov även skulle kunna underlätta lärarnas betygsättning gällande rättvisa betyg samt kunna göra det enklare för idrottslärare i gymnasiet att ta emot elever från högstadiet då de vet vilken kunskapsnivå de ligger på beroende på deras högstadiebetyg: ”... vissa ger ju betyg för att de försöker vara snälla för att de inte vill att eleverna ska gå ut utan betyg och då är de snälla och sätter ett G, fast det är man ju inte och dem... det försvinner ju kanske många såna också... och det kan vara nyttigt för läraren också... att faktiskt få sätta rättvisare, eller mera rättvisa betyg...”. Ekberg menar att lärarna har för stora möjligheter att göra egna tolkningar både när det gäller innehåll och undervisningsmetoder. Han menar även att det borde vara större fokus på ”det kroppsliga lärandet” och att idrott och hälsa är det enda ämnet där det är fokus på den fysiska bildningen.¹²³ Här kan vi återigen se fokus kring begreppet Physical Literacy, att det är viktigt att eleverna går ut skolan som fysiskt bildade personer. Alla har nytta av en allsidig rörelsekompetens, så man bör väl snarare som lärare inte bara tänka i form av att eleverna ska gå ut skolan med ett betyg i idrott och hälsa, utan hellre att man ser eleverna slutar skolan som fysiskt bildade individer med förståelse för fysisk aktivitet som friskvård.¹²⁴

Under sin idrottslärarutbildning på Högskolan i Dalarna så är betyg- och bedömningsundervisningen ingenting som B har särskilt starka minnen av: ”... vi fick väl öva lite grann på betygskriterierna och se på enstaka fall, liksom här har vi en elev, hur skulle du... den gör så... den gör så... den gör så... och så fick vi bolla det tillsammans mot kriterierna och försöka komma fram till någonting, men det var inte alls mycket.” De kunskaper B har gällande bedömning som hon använder idag anser hon sig ha fått från andra utbildningar utanför lärarutbildningen. ... var problemet kan sitta varför inte nån utvecklas just i en rörelse eller i någon annan eller, just att kunna analysera rörelser och vad de har för betydelse. Det känner jag att jag har från annat håll än från just idrottslärarutbildningen”.

¹²⁵ För att kunna bedöma rörelser behöver man utveckla ett övergripande prov som verkligen testar olika komplexa rörelser. Vid utvecklingen av ett sådant prov skulle man dels kunna utgå från NyTidstestet¹²⁶, samt även Movement-ABC och Bruininks-Oseretsky Test of Motor Proficiency.¹²⁷ Alla tre mäter de kvalitativa aspekterna av olika rörelseförmågor och

¹²³ Ekberg (2009) s. 188, 206, 238

¹²⁴ Whitehead (2007) pp. 286-287

¹²⁵ Intervju med idrottslärare B 5/10

¹²⁶ Tidén (2007) s. 14

¹²⁷ Cools et. al (2008) s. 154

visar på att det faktiskt är möjligt att bedöma kvalitativa och komplexa rörelser, samt välja ut vilka förmågor man bör fokusera på.

Vid betygsättning i idrott och hälsa så använder sig B av kursens uppnåendemål samt ett bedömningsstöd som utvecklades innan B började arbeta på sin nuvarande arbetsplats. Stödet är uppbyggt i matrisform och B använder det som stöd för att få andra idrottslärares tankar om de olika betygssystemen.

"... och så står det G, VG, MVG och så står det så här "eleven kan" bupp bupp bupp och så för VG, eleven kan det här och så står det för MVG, eleven kan det här, ungefär... och i och med att jag kanske inte lägger upp kursen exakt så... i de momenten som de har tänkt sig... för jag har ju tolkat målen på ett annat sätt så går det att dra raka linjer med det som dom har skrivit...".

B har inte fått tillfälle att sätta betyg utifrån nya kursplanen Lgr11 än men tycker att det nya betygssystemet har en fördel med fler betygsteg än tidigare kursplaner samt att det beskrivs tydligare vad läraren ska se på vid betygsättning: *"... för att ett G är så brett liksom, att med ett G+ har man inte uppnått nåt...".*¹²⁸ Dock så anser hon att vissa mål fortfarande är för abstrakta: *"... men sen kommer det här... dessutom kan eleven utföra och på ett nyanserat sätt diskutera fysisk aktivitet och motion, idrott som ett socialkulturellt fenomen..."* *"... det kommer ställa till problem liksom... vad är nyanserat? (suck)".*¹²⁹ Vi hoppas att bedömningsstöden, när de publiceras, kan reda ut många frågetecken kring bedömningspråket och bidra till att lärarna känner sig trygga i vad och hur de ska bedöma.

Vid utformandet av ett nationellt prov så anser B att fokus ska ligga på individens utveckling. Under läsåret ska eleven få redskap för att kunna analysera sig själv, kunna se vad den klarar av i nuläget (utifrån till exempel skador) för att sedan kunna avgöra vad eleven ska klara av i slutet på kursen samt vilka verktyg den ska använda på vägen. Detta skall ingå i ett helhetsperspektiv med träning, kost och övrig hälsa (rörelse till musik, olika danser, friluftsliv). Ett sådant prov skulle utgå från en gemensam information som alla lärare är insatta i och ska kunna lära ut. Här anser även B att lärare behöver bättre utbildning inom att kunna se rörelsekvalité och använda sina fysiologiska kunskaper i sin undervisning. Det

¹²⁸ Intervju med idrottslärare B 5/10

¹²⁹ Intervju med idrottslärare B 5/10

framkommer hos flera av respondenterna att det finns behov av mer utbildning för lärarna i hur man ska bedöma. Dels kanske det kan vara en idé att införa en grundlig kurs i detta på samtliga lärarutbildningar, dels att vidareutbilda dagens arbetande idrottslärare i det nya betygssystemet samt i hur man bedömer rörelser. För har inte lärarna tillräckligt med kunskaper att kunna göra dessa bedömningar är det inte konstigt att det skiljer sig så mellan skolorna. I USA införde man nationella prov år 1991 för att dels kunna ge föräldrar och lärare information om hur det går för eleven, samt att kunna göra internationella jämförelser ¹³⁰, vilket är av liknande anledningar som i Sverige.

En positiv aspekt med ett nationellt prov anser B är att det ger möjlighet för en mer likvärdig utbildning. Vilket i sin tur skulle underlätta för gymnasielärarna när eleverna kommer från högstadiet tror B: ” ... ja är de godkända i det här då vet jag att de ska kunna det här och då kan vi gå och utvecklas och lära oss ännu mer... vi hade idag bara, pratat om puls och kondition, och vissa kan ju jättemycket och vissa kan, vadå? Vadå hjärtat? Jaha det slår... ”. Yoon et. al diskuterar ett motoriskt test som beskriver status hos både barn och vuxna i förhållande till deras funktionsförmåga och där man kan använda testet på alla åldrar. Hypotesen är att barns motoriska problem är av liknande art och mönster som vuxna med fysiska begränsningar. ¹³¹ Det talar för att motoriska svårigheter man har som ung följer med en upp i åldrarna, vilket kan minska det livslånga intresset för fysisk aktivitet. ¹³² Skulle man då ha ett nationellt prov med ordentliga tester av motoriken, skulle det resultera i att man tidigt skulle kunna fånga upp motoriska svårigheter och kunna sätta in resurser i tid. Enligt Utbildningsdepartementet är nationella prov viktiga för att göra bättre uppföljningar av elevers kunskaper, samt kunna avgöra var man behöver sätta in stödinsatser. ¹³³

En annan positiv synpunkt som B tar upp är att ett prov skulle kunna höja idrottslärarens och ämnets akademiska status: ” ... man ser ju filmer, olika roliga filmer och skämtserier och så med idrottslärare så är det alltid liksom... ja... äsch... vem som helst kan väl ha en visselpipa i munnen och blåsa... det behövs väl inga kunskaper för det? Det skulle väl kunna höja nivån där också eller alltså synen på läraren... ”. ¹³⁴ Även A tror att ett nationellt prov i

¹³⁰ Kleinsasser (1995)

¹³¹ Yoon et. al. (2006) p. 544

¹³² Se avsnitt 3.1 Physical Literacy.

¹³³ Utbildningsdepartementet (2008) s. 4

¹³⁴ Intervju med idrottslärare B 5/10

idrottsämnet skulle kunna höja ämnets status jämte andra skolämnena som idag har nationella prov och tror även att det skulle kunna vara motiverande för eleverna att se fram emot provet.

3.2.2 Enligt idrottsläroareutbildare

Läroareutbildare C tror generellt att nationella prov kan vara bra, beroende på hur man använder dem. Används provet till att utvärdera vilka kunskaper eleverna bär med sig, utan att ha pluggat specifikt till provet, tycker hon att det är positivt. C arbetar på GIH med att förbereda studenterna för det kommande läroaryrket, att kunna anordna undervisning och lärsituationer samt att kunna bedöma utefter styrdokumentet. I likhet med litteraturen anser C att det finns alldeles för stora skillnader mellan hur bedömningen sker av olika läroare och på olika skolor. C menar på att man bör sträva efter att eleverna blir fysiskt bildade¹³⁵ och att man då bör tänka över vad man vill att eleverna ska ha med sig. Hon tror att det finns möjligheter att kunna skapa ett nationellt prov i idrott och hälsa, att det är värt att pröva: ”*Det skulle ju kunna innebära att ämnets status lyfts och vi har ju idag så många bevis och så mycket forskning som legitimerar varför det är viktigt att vara fysiskt aktiv och leva ett hälsosamt liv på olika sätt i relation till samhällskostnader och annat.*” Även hon är alltså inne på att det livslånga lärandet, Physical Literacy är mycket viktigt att sträva efter.

C funderar kring hur ett nationellt prov skulle kunna vara uppbyggt och att man kanske skulle kunna ha olika delar, exempelvis; en skriftlig, en muntlig antingen enskilt, i par eller grupp, samt en praktisk del. I den skriftliga delen vill man då fokusera på att eleven ska visa på väl underbyggda resonemang: ”*Så jag tror att... jag tror att absolut att det skulle gå att göra... om man har frågeställningar som ligger i linje med kunskapskraven naturligtvis...*” Vi tror att en genomtänkt och genomarbetad skriftlig del av ett nationellt prov skulle kunna höja ämnets status, samt bidra till en mer likriktad och rättvis undervisning i de teoretiska delarna av idrott och hälsa. Detta skulle kunna bidra till att man mer säkert vet vilka kunskaper eleverna ska ha med sig när man går ut skolan.

C har tillsammans med en kollega tagit fram NyTidstestet¹³⁶ där man tittar på kvalitativa rörelseförmågor. Man använder sig en kvalitativ bedömningsmall som är menad att kunna vara så generell att den även skulle kunna användas exempelvis vid bollspel eller rörelse till

¹³⁵ Se avsnitt 3.1 Physical Literacy.

¹³⁶ Se avsnitt 1.3.4 NyTidstestet.

musik. C sitter även med i en grupp där personer både från GIH och från Skolverket är involverade i att ta fram bedömningsstöd för ämnet idrott och hälsa, till den nya kursplanen Lgr11. I bedömningsstöden kommer det bland annat att finnas exempel på bedömningsuppgifter i relation till kunskapskraven samt även filmsekvenser på hur en rörelse som exempelvis "till viss del" uppfyller kraven. C tror att om man utgår ifrån kunskapskraven och bedömningsstöden så skulle man kunna ha det som en grund att arbeta vidare utifrån för att kunna utforma generella kriterier för en del av ett nationellt prov.

Hon har även en tanke om att man skulle kunna börja med att utforma ett nationellt prov där man till att börja med enbart kikar på om eleven är godkänd eller inte, för att kanske senare utveckla även de högre betygsnivåerna:

"... och man kan ju även fundera över om ett nationellt prov verkligen måste vara graderat. Det kanske skulle kunna vara så att ett nationellt prov har som uppgift att urskilja någon form av lägstanivå..."

C tror att ett nationellt prov i idrott och hälsa skulle kunna höja ämnets status och göra det mer legitimt att tala om både i skolan lärare- elev och i hemmet föräldrar- elev, samt klargöra vilka kunskaper och kompetenser det är som bedöms. Hon tror att ett nationellt prov även till en viss del skulle kunna standardisera hur en gymnastiksal/idrottshall ska se ut och innehålla. Det skulle kunna ge lärarna och skolorna en möjlighet att verkligen sätta lite press på vad som faktiskt krävs för en bra undervisning. Vi tror att eftersom även regeringen måste vara involverad i beslutet att ta fram ett nationellt prov skulle det leda till att om det går igenom så måste staten bidra med det ekonomiska stöd som behövs för att ge skolorna rätt förutsättningar.

D är positiv till att man skulle kunna ha en teoretisk del av det nationella provet. Man skulle då kunna ha en del med många standardiserade frågor som testar vad man kan utifrån kursplanen, kanske skriva en essä eller ha olika skriftliga delar. Det tror hon skulle kunna fungera. När E använde det nationella provet i svenska som ett bedömningsunderlag ansåg E bara var en del av provets användningsområden då det även hjälpte henne att: *"urskilja saker som jag kanske inte hade tänkt på som gjorde det lättare få mig att se vad eleverna kunde och inte kunde"*.

När vi diskuterar idrottslärares förmåga att sätta rättvisa betyg så vill E mer kalla det för ”lärares möjligheter” istället för förmågor då hon tycker det verkar som att lärare sätter betyg utifrån beteenden och inte på kunskaper. Detta grundar sig på, anser E, att idrottslärare inte får möjligheter att diskutera kunskapsbegreppet i den mån som behövs, under utbildning eller i yrkeslivet, vilket har gjort att lärarna har: *”sämre möjligheter till att sätta betyg på riktiga grunder”*. För att underlätta för de blivande idrottslärarna inom kunskapsämnet idrott och hälsa så använder E sig av diskussioner kring kunskapsbegreppet både under den teoretiska samt den praktiska undervisningen, gärna med olika exempel som utgångspunkt.

Vid ett eventuellt utvecklande av ett nationellt prov så anser E att det viktigaste arbetet ligger i utformandet av examinationerna, vilka förmågor, kunskaper eller *”kunnanden”* som examinationen skall visa samt att provets fokus skall luta sig mot kvalitativa rörelser där utförandet är viktigare än målet. Detta skulle, enligt E, kunna hjälpa läraren vid utformandet av examinationer utanför provets ramar: *”Och då kan det vara till hjälp, om några sätter sig och gör ett nationellt prov och tänker till kring det här som en hårt arbetande arbetslärare inte har så mycket tid till i sin vardag. Då kan ju det fungera som ett stöd i ett sätt att resonera sig fram till fungerande examinationsformer...”*.¹³⁷

E anser att det därav skulle vara en fördel med att provet är uppbyggt på olika typer av exempel: *”Så som att det nationella provet ger tre eller fyra exempel på examinationsformer av att kunna examinera det här kunnandet, beroende på vad som passar på de olika skolorna. Finns inte skogen där, så kanske man får göra det här istället. Och då får man titta på, centralt, på vad de ska kunna. Så jag kan tänka mig att det kommer ta många delmoment, då det är ett brett innehållsligt ämne, och det tar tid att genomföra alla...”*.

E ger även konkreta exempel gällande olika delmoment som provet skulle kunna innefatta: *”... en del där man ska vara ute två dagar i skogen och komma tillbaka, varm, torr och mätt... det skulle kunna vara ett delprov... så skulle ett annat prov kunna vara där man får redogöra för samhällets syn på kroppsidealet, jämfört med klassens syn och diskussioner som har förts”. ”För då skulle det kunna vara att du ska lämna in en film på en dans som du själv har skapat och där också visa hur du lär ut den till någon annan”*.

¹³⁷ Intervju med E 26/9- 2011

Detta, anser E, skulle kunna ställa krav på att idrottsläraren ger eleverna möjligheter att få undervisning i dessa moment vilket även sätter press på läraren att utveckla tydliga syften med sin undervisning. ”... om jag ser det då och tänker att jaha å jäklar det där har jag glömt att undervisa om. Jag måste ju ge möjlighet att undervisa om det som står, och då kanske det blir lite mer tydligt att ”woops”, det kommer att frågas om det och då kanske jag skärper till mig.”

Provet skulle även kunna påverka närvarons betydelse för ämnet anser E, det sätter press på ämnets innehåll, en promenad runt skolgården ska inte räknas som friluftsliv: ”Jag kan ju gå ut med hunden eller på en promenad istället... och då blir ju jag tvungen på att fundera över, vad missar de? Och jag kan inte säga: du måste vara med! Jag måste kunna säga: du missar den här redovisningen av de här, att du kan det här, eller du missar genomgången av det här området som vi ska börja med nu. Jag måste kunna visa på något kunskapsinnehåll som de missar...”. Förutom att SOU (Statens offentliga utredningar) anser att likvärdigheten mellan skolorna måste förbättras, så pratar man även om att elever i slutet av nian samt gymnasiet ska kunna begära att få sina betyg omprövade av någon annan lärare.¹³⁸ Skolminister Jan Björklund menar att det skulle leda till en ovälkommen demokratisering av skolan.¹³⁹ Att eleverna ska kunna få möjlighet att överklaga betyg innebär högre krav på lärare att ha en ordentlig dokumentation kring varje elev, för att kunna motivera att man sätter de betyg man gör. Vi tror att det minskar risken för att lärare kan göra egna tolkningar och istället kan bidra till en mer noggrann dokumentation.

E berättar att innan hon tog sin lärarexamen så vikarierade hon som idrottslärare under ett år och ansåg då inte att det var några svårigheter att sätta betyg eller bedömningar: ”... ja det var liksom inga problem och det var liksom ingen som ifrågasatte mina kompetenser i att sätta betyg heller för idrott, det vet väl **alla** hur det ska gå till?”¹⁴⁰ Man kan jämföra med Danmark där man på grund av gamla traditioner inte har någon nationell kursplan och menar att kvaliteten ökar när lärarna själva ansvarar för sina egna kursplaner. I internationella jämförelser visar dock resultaten att Danmark ligger väldigt lågt och har bland de sämsta resultaten.¹⁴¹ Det torde visa på att det faktiskt inte fungerar särskilt bra då det är upp till varje

¹³⁸ Statens offentliga utredningar SOU 2010:96 s. 13

¹³⁹ Björklund Jan, Presskonferens, utbildningsdepartementet (11 januari 2011)

¹⁴⁰ Intervju med E 26/9

¹⁴¹ Egelund (2005) s. 206, 207, 211

lärare att avgöra hur betygen ska sättas, utan att det är mer framgångsrikt att bedöma utifrån nationella styrdokument.

C tror att ett nationellt prov i idrott och hälsa skulle kunna bidra till att ämnets status höjs, samtidigt som det kan sätta press på kommuner och skolor att det faktiskt finns den utrustning som krävs – skapa en nationell standard. Hon tror att om man utgår från kunskapskraven och bedömningsstöden så är det möjligt att ta fram ett nationellt prov med både skriftliga och praktiska delar. D tror att det är möjligt med ett nationellt prov på en skriftlig del av idrott och hälsa. E anser att vid ett eventuellt utvecklande av ett nationellt prov så ska det vara fokus på kvalitativa förmågor och att det viktigaste arbetet ligger i att utforma själva examinationerna på ett bra sätt som testar det man vill. Hon tycker att man skulle kunna ha både skriftliga och praktiska delar för att mäta elevernas kunskaper. Förr användes resultaten på de nationella proven (centralproven) för jämförelse med det tänka betyget och då styrde centralprovet vilket betyg eleven skulle få.¹⁴² På senare år har man kunnat bekräfta de nationella provens grundsyfte, vilket är att kalibrera lärarnas betygsättning.^{143 144} I dagsläget anser vi att ett nationellt prov verkligen skulle kunna bidra till en jämnare betygsättning utifrån samma bedömningsunderlag, samtidigt som inte alla elever slutbetyg nödvändigtvis behöver bli detsamma som resultatet på nationella prov. Här ska man även kunna ta hänsyn till andra faktorer när man sätter slutbetyget.¹⁴⁵ De nationella proven ska, enligt Lundahl: ”stimulera till en ämnesdidaktisk utveckling bland lärare och på skolorna, samt ge svar på frågor av nationellt intresse som, till exempel, kvalitet och likvärdighet.”¹⁴⁶

3.2.3 Enligt en expert på nationella prov

F menar att allt är möjligt, så det går säkert att skapa ett nationellt prov i idrott och hälsa. En fördel med nationella prov är att lärarna utvecklar ett gemensamt språk för bedömning. F tror att den skriftliga delen av idrott och hälsa skulle vara ganska oproblematisk att genomföra som prov. Det skulle inte skilja sig så mycket från de andra ämnena, men det är desto svårare att få en säkerhet i bedömningen av de praktiska delarna. F tror att det kan bli väldigt svårt, men är positiv till ett nationellt prov om man kan lyckas få det rättvist. Lundahl skriver att de insamlade resultaten från nationella proven sammanställts för att kunna utvärderas och

¹⁴² Carlgren Ingrid, Forsberg Eva, Lindberg Viveca (2009)

¹⁴³ Skolverket (2004a), s. 51-52

¹⁴⁴ Lundahl (2009), s. 19, 39

¹⁴⁵ Skolverket (2007) s. 11

¹⁴⁶ Lundahl (2010), s. 223

exempelvis se hur olika elevgrupper (utifrån: kön, årskurser, sociokulturella faktorer) löst de olika uppgifterna.¹⁴⁷ Här skulle man alltså behöva göra likadant vid utprovningar vid ett eventuellt framtagande av en praktisk del i ett nationellt prov.

F berättar att i de andra ämnena har man sett att en fördel med att ha nationella prov är att lärarna utvecklar ett gemensamt språk när det gäller bedömning, vilket leder till en annan kvalitet i bedömningen. F berättar att i England exempelvis har det varit debatt kring att man tycker det varit för många nationella prov, men F säger att:

*”... det beror ju på snarare hur proven ser ut tycker jag än om det är för många... Det finns ju debatter i allmänhet som handlar om man är för eller emot prov... men jag tycker det viktigaste är hur provet är utformat. Och det är klart att om provet speglar kursplanen så är det ganska oproblematiskt egentligen. Så länge det inte leder till att undervisningen blir ngt annat så... I Sverige har man ju infört Skolinspektionen då som ska kolla så att bedömningen blir rättvis och likvärdig. Ja så det där är ju alltid en avvägning nånstans.”*¹⁴⁸

Börjar man med en djupdykning i kursplanen för att verkligen analysera hur man kan konkretisera ämnets centrala innehåll samt kunskapskrav¹⁴⁹ skulle man kunna få ner på pränt vilka förmågor det är eleverna ska ha samt hur de ska bedömas. Detta arbete pågår i viss utsträckning just nu då arbetet med att ta fram bedömningsstödet pågår. När bedömningsstöden är klara och har hunnit användas ett tag, självklart tillsammans med läroplanen Lgr11, kan man börja utvärdera om det blivit några skillnader i lärares bedömning och betygsättning. Därefter kan det sedan bli aktuellt att återigen undersöka om det finns ett behov av att införa ett nationellt prov i idrott och hälsa och hur det eventuellt i så fall skulle kunna utgå från bland annat bedömningsstöden.

¹⁴⁷ Lundahl, Folke – Fichtelius (red.) (2010) s. 233

¹⁴⁸ Intervju 30/9 på Skolverket

¹⁴⁹ Skolverket (2011), s. 55-57

3.3 Sammanfattning

De möjliga hinder som våra respondenter problematiserar kring är framför allt tidsaspekten hur lärarna ska hinna med att genomföra samt administrera proven, vilket innebär en ökad arbetsbörda för lärarna. Det andra som de tar upp är ekonomi, det är många personer involverade i ett nationellt prov, det tar lång tid och kan därav bli kostsamt.

Respondenterna anser även att det kan bli för många nationella prov för både elever och lärare att hantera samt att de inte blir ett individanpassat prov, alla ska göra exakt samma saker. Eleverna är även mer utsatta när det är test i idrott och hälsa eftersom fokus ligger på kroppen. Respondenterna menar även att det blir svårt att välja ut moment till ett nationellt prov samt få provet att inte gynna en speciell elevgrupp.

De möjligheter respondenterna ser är dels att provet kan höja ämnets status, både i skolan, i hemmet och i samhället. Dels att provet kan ställa krav på vilka förutsättningar skolan måste ha, hur idrottshallen ska vara utrustad, tillgång till simhall med mera. Samt att provet kan bidra till en mer rättvis bedömning.

Nästan alla respondenter är även överens om att en skriftlig del av nationellt prov är fullt möjligt att ta fram samt att det kan göra det lättare för lärare att undervisa i samt bedöma det som eleverna ska lära sig och att lärarna utvecklar ett gemensamt språk för bedömning.

Utifrån litteraturen, tidigare studier samt de intervjuade respondenterna tror vi att det är svårt, men möjligt att ta fram ett nationellt prov i idrott och hälsa. En skriftlig del verkar inte vara något större problem att ta fram, då man skulle kunna gå tillväga på samma sätt som man gjort när man tagit fram de nationella proven i andra ämnen. Ska man ta fram en praktisk del av ett nationellt prov i idrott och hälsa bör man utgå från kursplanens centrala innehåll, kunskapskrav samt Skolverkets kommentarsmaterial och det kommande bedömningsstödet. Ett eventuellt prov skulle kunna vara indelat i de olika delar som orientering, dans, simning samt olika delar som testar komplexa rörelser. Det ska vara fokus på kvalitativ bedömning. Vi tror att man i så fall bör ta fram ett stort testbatteri liksom i övriga ämnen, så det inte går att träna specifika övningar inför provet utan att man faktiskt visar upp vilka kunskaper man har med sig.

3.4 Slutsats

Nästan alla av uppsatsens respondenter tror att det är möjligt att utveckla ett nationellt prov i idrott och hälsa. De hinder gällande ett nationellt prov i idrott och hälsa som framkommer som störst enligt respondenter och litteratur är dels att det tar tid, både att framställa och att genomföra. Dels är det en kostnadsfråga som måste tas i beaktning, samt dels att det är svårt att välja vilka moment som ska vara med i provet så att ingen speciell grupp gynnas. I ett nationellt provs möjligheter finns det chanser att höja idrottsämnets och idrottslärares status vilket kan bidra till en rättvisare bedömning mellan skolor då alla lärare får en gemensam grund för bedömning och betygsättning. Ett eventuellt prov anser respondenter och litteratur skall blanda skriftliga, muntliga och praktiska delar samt fokusera på kvalitativ bedömning.

3.5 Metoddiskussion/ metodanalys

I denna studie valdes en kvalitativ ansats. Detta för att få en djupare förståelse för intresse, möjligheter och svårigheter i utförandet av ett nationellt prov i idrott och hälsa inom olika instanser i skolvärlden. Vi valde att utgå ifrån riktat öppna intervjuer vilka ger utrymme för frågor som inte är nedskrivna i intervjuguiden men är inom uppsatsens intresseområden. Då uppsatsens område är ganska konkret så skulle kanske en mer konkret frågeguide kunnat få ett större djup på intervjuerna. Hade respondenterna fått tillgång till guiden innan intervjun, till exempel via mail, så skulle det kunna ge ytterligare dimensioner eller ännu mer konkreta svar. Dock så hade det även kunnat påverka respondentens förståelse i ämnet samt kunnat färga respondentens svar. Intervjuguiden har vi själva tagit fram utifrån de områden vi ville undersöka, hade vi istället utgått från en intervjuguide som använts vid tidigare studier, hade validiteten kunnat vara högre.

Vid intervjun med lärarutbildare E uppstod tekniska problem med inspelningen vilket gjorde att inspelningen bröts när knappt halva intervjun var genomförd. Detta upptäcktes tyvärr först efteråt. Detta kan självklart ha påverkat reliabiliteten men för att minska risken skrevs anteckningar ur minnet ner redan samma eftermiddag som intervjun ägde rum. Dessutom har vi mailat respondenten och bett henne läsa igenom våra anteckningar för att verifiera att detta är vad som sades.

Från början var tanken att vi skulle intervjua två deltagare från respektive grupp, men i brist på tid och respons från tänkta respondenter så fick vi utgå från tre lärarutbildare och en expert på nationella prov för att få tillräckligt många intervjuer. Om resultatet hade påverkats av en expert till går enbart att spekulera i.

Vid kvalitativa studier så krävs det vana och pålästa intervjuare. Hade vi haft fler pilotintervjuer så hade vi varit säkrare i vår roll som intervjuare samt mer insatta i den intervjumetodik vi valt vilket även det hade kunnat resultera i mer konkreta svar från respondenterna. Vårt val att ha med en teoretisk referensram (physical literacy) gör att validiteten i studien blir högre.

3.6 Vidare forskning

Vi hoppas att denna uppsats kan ge lite nytt ljus gällande betyg och bedömning i ämnet idrott och hälsa samt väcka nya frågor och funderingar på hur dagens problematik i ämnet kan lösas i framtiden. Detta är en liten studie och det skulle vara intressant att få höra fler lärare och lärarutbildare i olika delar av landet för att få ett större perspektiv, framför allt när Lgr11 har fått vara aktiv som läroplan under en längre tid.

Käll- och litteraturförteckning.

Bunden litteratur:

Allwood Carl Martin, Erikson Martin G, *Grundläggande vetenskapsteori* (Holmbergs, Malmö AB 2010)

Carlsson Bertil, *Kvalitativa forskningsmetoder* (Gummerssons Tryckeri AB 1996)

Dalen Monica, *Intervju som metod* (Intergraf AB, Malmö 2008)

Hassmen Natalie, Hassmen Peter, *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder* (SISU idrottsböcker, 2008)

Haavind H (red.), *På jakt etter kjØnnede betydninger* (Gyldendal Norsk forlag, Oslo 2001)

Jan-Axel Kylen, *Att få svar, intervju, enkät, observation* (Bonnier utbildning, 2004)

Lundahl, Christian, *Varför nationella prov? - framväxt, dilemman, möjligheter* (Studentlitteratur AB, Lund 2009)

Lundahl Christian, Folke – Fichtelius Maria (red.), *Bedömning i och av skolan – praktik, principer, politik* (Pozkal, Polen 2010)

Wallén Göran, *Vetenskapsteori och forskningsmetodik* (Studentlitteratur, Lund 2005)

Artiklar/examensarbeten

Svenska:

Björklund Jan, Presskonferens, utbildningsdepartementet (11 januari 2011)

Carlgren Ingrid, Forsberg Eva, Lindberg Viveca, *Perspektiv på den svenska skolans kunskapsdiskussion* (Stockholms universitetsförlag 2009)

Ekberg, J-E, *Mellan fysisk bildning och aktivering, En studie av ämnet idrott och hälsa i skolår 9* (diss. Malmö: Malmö Högskola, 2009)

Johansson Fredrik *Orientering i skolan – Hur bedrivs undervisningen i skolan och hur upplever lärarna vad eleverna tycker?* (Examensarbete Gymnastik- och Idrottshögskolan 2009)

Korp Helena, *Lika chanser i gymnasiet* (diss. Malmö högskola, Malmö 2006)

Linde Göran, *Kunskap och betyg* (Studentlitteratur, Lund 2003)

Larsson H, Fagrell B, Johansson S, Lundvall S, Meckbach J, Redelius K *Jämställda villkor i idrott och hälsa - med fokus på flickors och pojkars måluppfyllelse – på pojkarnas planhalva* (Skolverket 2010)

Nyberg Marie, Tidén Anna *Vad har hänt med ”skärmgenerationens” motorik?* Svensk Idrottsforskning, Vol:4(17) 2008

Skolinspektionen (2010), *Flygande tillsyn i ämnet idrott och hälsa*

Skolverket (2004a) *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003*

Skolverket (2004b) *Lärare och elever om gymnasieskolans nationella prov*

Skolverket (2005) *Det nationella provsystemet i den målstyrda skolan – omfattning, användning, dilemman*

Skolverket (2007) *Provbetyg – Slutbetyg – Likvärdig bedömning en statistisk analys av sambandet mellan nationella prov och slutbetyg i grundskolan, 1998-2006*

Skolverket (2009) *Redovisning av regeringsuppdrag att ge förslag på hur det nationella provsystemet bör utvecklas och utformas*

Skolverket (2010) *Lgr11: kursplan i idrott och hälsa för grundskolan*

Skolverket (2011) Läroplan för grundskolan, förskolehemmet och fritidshemmet

Statens offentliga utredningar SOU 2010:96, *Riktiga betyg är bättre än höga betyg - Förslag till omprövning av betyg*

Tiden Anna, *Allsidig rörelseförmåga hos svenska skolelever – en studie om grundläggande motorik i olika perspektiv* (Avhandlingsplan inför planeringsseminarium 2007)

Utbildningsdepartementet (2008) Departementspromemoria, *Fler obligatoriska nationella ämnesprov i grundskolan m.m.*

Utländska artiklar:

British National Curriculum et. al., *Developing Navigational Skills with Young Children: Investigating Serial and Conceptual Approaches to the Teaching of Compass Skills*, Sports Science Education Programme, Annual Report 1989/90.

Chatheld, Steven J, *A test for evaluating proficiency in dance*, Journal of Dance Medicine & Science, Vol:13(4) 2009, pp. 108-115

Cools (et. al), *Movement skill assessment of typically developing preschool children: A review of seven movement skill assessment tools*, Journal of Sports Science and Medicine, Vol:8, 2008, p. 154

Dania. A, *Research Regarding the Development of Dance Performance Measurement Instruments: A Review*, Inquiries in Sport & Physical Education Vol:7(2), 2009, pp. 179 - 202

Egelund.N, *Educational assessment in Danish schools*, Danish University of Education, Denmark (2005)

Neill S, *National Curriculum test*, Education Review, Vol:16(2), 2003, pp. 43-45

Krasnow, Donna, Chatfield, Steven. J *Development of the "Performance Competence Evaluation Measure" Assessing Qualitative Aspects of Dance Performance*, Journal of Dance Medicine & Science, Vol:13(4), 2009, pp. 101-108

Kleinsasser, A.M *Assessment culture and national testing*, Clearing House, Vol:68(4), 1995

Mant J, Wilson H, Coates D, *The Effect of Increasing Conceptual Challenge in Primary Science Lessons on Pupils' Achievement and Engagement*, Oxford Brookes University, UK. International Journal of Science Education, Vol:29(14), 2007 pp. 1707-1719

Omodei M (et.al), *Using a head-mounted video camera and two-stage replay to enhance orienteering performance*, International Journal of Sport Psychology, Vol:29(2), 1998, pp. 115-131

Whitehead, M., *Physical literacy: philosophical consideration in relation to developing a sense of self, universality and propositional knowledge*, Sport, Ethics and Philosophy, Vol:1(3), 2007, pp. 286-287

Yoon (et. al), *Review of three tests of motor proficiency in children, Perceptual and Motor Skills*, Perceptual and Motor Skills Vol:102, 2006, pp. 543-551

Elektroniska källor:

Nationalencyklopedin:

Betyg, <http://www.ne.se/lang/betyg> [2011-11-10]

Bedömning, http://www.ne.se/sve/bedomning?i_h_word=bedomning [2011-11-10]

Hälsa, http://www.who.int/topics/reproductive_health/en/ [2011-11-10]

Livsstil, <http://www.ne.se/livsstil> [2011-11-10]

Folkhälsoinstitutet:

Fysisk aktivitet, <http://www.fhi.se/Vart-uppdrag/Fysisk-aktivitet/Definitioner/> [2011-11-10]

Bilagor

Bilaga 1. Litteratursökning

Syfte:

Syftet med den här uppsatsen är att beskriva ett antal perspektiv på huruvida kunskapskraven i ämnet idrott och hälsa går att standardisera till ett nationellt prov samt hur det skulle påverka ämnet utifrån betyg- och bedömningssynpunkt.

Frågeställningar:

Frågeställningarna som uppsatsen bygger på är följande:

- Vad kan det finnas för hinder och möjligheter för att skapa ett nationellt prov i Idrott och hälsa, enligt erfarna idrottslärare?
- Vad kan det finnas för hinder och möjligheter för att skapa ett nationellt prov i Idrott och hälsa, enligt lärarutbildare?

– Vad kan det finnas för hinder och möjligheter för att skapa ett nationellt prov i Idrott och hälsa, enligt en expert på att ta fram nationella prov?

Vilka sökord har du använt?

Nationella prov, national test, assessment, results, test, motor proficiency

Var har du sökt?

Databas	Söksträng	Antal träffar	Antal relevanta träffar
SwePub	nationella prov	50	3
CSA	national tests + assessment	71 (19 peer-reviewed)	3
CSA	national tests + results	33	1
Ebsco	movement skill + assessment	86 (47 p-r)	1
Ebsco	test + motor proficiency	29 p-r	1

Kommentarer

Svårt att hitta nyare internationell forskning inom området nationella prov, men inom området motoriska tester finns det en hel del, finns mer att hitta.

Övrig litteratur har tillhandahållits från bibliotek, handledare eller tips under uppsatsens gång.

Bilaga 2. Intervjuguide

1. Intervjuns upplägg:

A. Välkommen till denna intervju, våra namn, samtalet spelas in, respondentens namn kommer nämnas i uppsatsen, endast vi intervjuare kommer ha tillgång till materialet, materialet kommer att transkriberas, respondenten är med frivilligt och har rätt att bryta intervjun om den anser det nödvändigt.

B. Läs upp uppsatsens syfte och relevant frågeställning:

Syftet med den här uppsatsen är att se huruvida uppnåendemålen i ämnet idrott och hälsa går att standardisera till ett standardprov samt hur det skulle påverka ämnet utifrån betyg- och bedömningssynpunkt.

Frågeställningarna som uppsatsen bygger på är följande:

- Vad kan det finnas för hinder och möjligheter för att skapa ett nationellt prov i Idrott och hälsa, enligt erfarna idrottslärare?
- Vad kan det finnas för hinder och möjligheter för att skapa ett nationellt prov i Idrott och hälsa, enligt lärarutbildare?
- Vad kan det finnas för hinder och möjligheter för att skapa ett nationellt prov i Idrott och hälsa, enligt en expert på att ta fram nationella prov?

2. Bakgrundsinformation:

- A. Namn?
- B. Nuvarande yrke?
- C. Tidigare bakgrund?
- D. Erfarenhet av nationella prov?

3. Temaområden:

A. Betyg och bedömning

- Hur ser **du** på idrottslärares förmåga att kunna erbjuda elever en rättvis bedömning/betygsättning?
- Utifrån vilket underlag anser du att elever bedöms och betygsätts?
- Lpo94:as uppbyggnad, gjorde den det lätt eller svårt att sätta rättvisa betyg?

B. Nationella prov/standardprov

- Tror **du** att din bedömningssituation som idrottslärare skulle påverkas av ett standardprov och i så fall hur?
- Vad ser **du** för hinder/problem med att ha ett nationellt prov i ämnet Idrott och hälsa?
- Vad ser **du** för möjligheter med att ha ett nationellt prov i ämnet Idrott och hälsa?

C. Utformning av standardprov

- Hur tycker **du** att ett standardprov/nationellt prov i Idrott och hälsa skulle utformas?
- Vilka delmoment tycker **du** ska ingå?
- Hur tycker **du** att momenten ska bedömas?
- Ska det vara olika uppgifter/moment från år till år, liksom i de teoretiska proven - eller ska man ha en standard som man testar om varje år?

D. Övriga synpunkter/kommentarer (ställa övriga frågor om vi kommit på ngt under intervjun)

- Har du något mer att tillägga?
- Är det okej att vi kontaktar dig i efterhand ifall vi skulle komma på något mer vi skulle vilja veta?
- TACK för att du ställde upp i den här intervjun!